

ΕΡΓΟΝ CLAUDE MONET

ΤΟΠΙΟΝ

„ΠΑΝΔΩΝΙΑ“

ΠΑΝΔΩΝΙΑ

ΕΤΟΣ Β'

15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1902

ΙΤΑΛΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

ΤΟ ΠΕΣΙΜΟ ΤΟΥ ΕΩΣΦΟΡΟΥ

Πέφτει δὲ περήφανος, καὶ ἡ φύσις ἔχαιροτον
‘ε τὸν τόπον π’ ἀστρον φῶς ποτὲ δὲν τρεμονλυάζει.
Μὲ πρόσωπ’ δπου κάλλος πλιὰ δὲν ἐσωζότον,
γιατὶ τοῦ πάρθηκε δὲν οὐδανός, ἀγριοκόπιτάζει.

Τὸ πρόσωπο τοῦ ‘Υψιστον πλιὰ σ’ αὐτὸν κρυβότον
εἴται στὸ ἔργο τον τὸ κάκιστο ταιριάζει,
καὶ εἶναι τοῦτο π’ δὲν ἄχρειος δάμινας φορότον,
κι’ δημοια τρομάρα οὐδὲ καὶ Κόλαση τοῦ βάζει.

Ζαφεῖρι ἀθάνατο φορῶντας ἡ Εὐσπλαχνία
παντοῦ συλλογισμένη ἐπρόβαινε τριγύρου
σὲ σκέπη κρύβοντας τὰ φέγγη της τὰ θεῖα.

Καὶ λέγοντας τὸν πόνο ποὺ βαθνὰ γροικάει
σ’ ὅλους τοὺς οὐδανοὺς θρηνολογοῦσε γύρον.
«Ωιμέ! νὰ κατοικέται ἡ Κόλαση ἀρχινάει».

**ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΝ
ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ**

Είδε, προτοῦ τὸ ἔργον ἀρχίσῃς, ἡ Οὐρανία
καὶ αὐτὴν νάχης, τὴν ἀγκάλη σου ἀπλωμένη,
κι ἀπὸ τὸ ἄπειρο φῶς, δπον θρονεύῃς ηθεία,
περιώντας τὸν καθάριο οὐρανόν θόλον βγαίνει.

Συνερίσαν μὲ λάμψη τὸ ἀστρα κι ἀρμονία,
τὴ γνώριμη θεὰ θωρώντας νὰ προβάνῃ·
τὴ θείτερη Αὐτὴ γροικώντας συμφωνία
στὸ ἀπαλὰ στήθη τὴ δεχότονν τυπωμένη.

Καὶ πρὸς ἐσένα κατεβαίνοντας γενναῖα
στὴν ψυχή σου μὲ ἀμβρόσιο φίλημα ἐντυπόνει
τῶν ἀστρῶν τὴν αἰώνια ἀρχέτυπην ἰδέα.

Κάνεις τὸ δργανό σύ, καὶ τέτοιαν ἡ φωνή του
θεϊκὴν ἀρμονία πρὸς τὸν Ψάλτη ὑψώνει,
ποὺ καθ' ἀστρο γροικὰ καὶ πάνει τὴ δική του.

ΩΔΗ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ψηλάθε ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βροντοῦσε
μὲς τὴ σιωπὴ τοῦ Σύμπαντος·
„Ἄς γίνη ὁ „Ηλιος“· κι ἀπὸ φῶς ἐπλημμυροῦσε
τὰ πλάτη τὸ ἀτελείωτα
στὸ μέγα πρόσταγμά του ὁ „Ηλιος φλογερός.
Θαῦμα μὲ τοῦτο ἴσομετρο,
ἀπὸ δταν γιὰ τὸν κόσμο ἀχινοβόλησε,
εἶδε ποτέ; Τὰ σύμπαντα
καὶ τοὺς αἰῶνες νὰ φωτίσω, ἀνάερα
χόνυμαι στὸ ἄπειρο διάστημα γοργός.

Τὸν κόσμο ἴδοὺ τὰ μάτια μου κοιτάζοντα.
„Ω! πόσα ἐμπρός μου ἔξαισια
οἱ περασμένοι αἰῶνες θάύματα ἀραδιάζοντα,

π' ὅλα μαζὶ τὸ πνεῦμα μον
σ' ἀφραστο ὑψώνοντα φανμασμό! Στὴ μυστικὴ
τὴ φάρδο ὑποταξόμενα
σὲ δυὸ τείχη τὰ κύματα ἐστυλώθηκαν,
κι ὀλόθιαροι ἀπὸ τὰ οὐρανάσματα
τοῦ Φαραὼ, στὴ μέση τους ἔχνονταν
χιλιάδες τὸ ἄλογα, χιλιάδες οἱ πεζοί.

Αλλὰ τὰ τείχη π' ἀξαφρα ἐσηκώσαν,
στὸ μανισμένο στράτευμα
ἀφεύγατη ταφὴ πρὸν τοῦ θανάτου ἐδῶσαν,
ἐνῷ στὸ βρόντο ἀγτίφωτο
τὸν ὑμρι ἐτόνιζε τοῦ Υψίστου δ Μωϋσῆς.

(λείποντα)

Θαυματονργὰ τεράστια μεγαλεῖα
ποὺ στῶν αἰώνων τὸ ἀφράτα
σκοτάδια ὑμρολογοῦν τὴ δύναμη τὴ θεία
τοῦ Υψίστου, ποὺ σὲ τρίσβαθην
ἄβυσσο στέκει ἀτεξερεύνητον φωτός.

Ομως μὲ χεῖλι ὀλόθερο
ὑψώσε, ὡς Λειτουργέ, τὰ θεῖα λόγια σου,
κι ἀπὸ τὰ λημέρια τὸ ἀφθαρτα,
χωρίς καὶ νὰ τὸ ἀφήσῃ, τοῦ Επονοράνιου
θᾶρδη σ' ἐσὲ στὸν ἄγιον ἄρτον δ Υἱός

Τοῦ μυστηρίου τοῦ τραγοῦ νὰ λέσῃ
στὸ λογισμὸ τὸν ἔκθαμψιο
τὸν ἀκατάληπτο δεσμὸ ποιὸς θὰ τολμήσῃ;
Στοῦ στίχου Αὐτὸν τὰ ὀλόχρωνα
φτερὰ θὰ ὑμρολογῶ περιζωσμένον φῶς.
Αλλ' ἀπὸ σκότη δλόπυκνα
ἔγα πέλαγο βλέπω δίχως σύνορα.
Προσκύνησε καὶ σώπασε.
Σωπάσαν κ' ἐπροσκύνησαν κ' οἱ Απόστολοι,
ὅταν τὸ σῶμα του τοὺς ἔδωσε δ Χριστός.

Τῶν οὐρανῶν δλα τὰ αἰθέρια πλάτη
βλέπω νὰ ιρύβοιν ἀξαφρα

μιὰ θάλασσ' ἀπὸ φῶς ἀνησυχιὰ γεμάτη;
κὶ ἄκοπος κρότος ἔβγαινε
ώσαν κατὰ τοὺς βράχους φονσοθαλασσιᾶς.
Ἄγγελον πλήθη ἀμέτρητα
ἀπ' τὸ οὐρανὸν τὰς ἐρημὲς κατέβαινε
μὲν δλόχαρα κυνῆματα·
καὶ τὴ γῆ τὴν πανέρμη, δύον ἀναπαύονται
δύοι σ' ἐμᾶς· τὸ δρόμο μένοις συμφορᾶς,
ὅλα ὅλα τὰ πλήθη πυκνωμένα
τρεχάτα ἔκει τὴ γέμισαν,
καὶ στὴν ὅψη ἀπ' οὐράνιο ζῆλο φλογισμένα
δμόφωνα ἔξιστόρησαν
τὸ θαῦμα πᾶκαμε τὸ Τέκνον τοῦ Θεοῦ
γιὰ τοὺς θυητούς· καὶ δλόθερμος
ὁ σάλος πάντα ἐπλήθαινεν ἐπλήθαινε,
καὶ οἱ οὐρανοὶ δευτέρωναν,
καὶ ἡ σκόνη τῶν πατέρων ἀναγάλλιασε
στῆς κούτης τὴ σιωπὴ τοῦ ὑπνον τοῦ στεργοῦ.

Τὸν ὕμνο, Λειτουργέ, τὸ μυστικό σου
ψάλε λουπόν, θεόφοβε,
πρόσφερε τὸν Χριστοῦ τὸ σῶμα στὸ Θεό σου.
Πὰ χάρη τοῦ ἐδυτήθηκε
σιμὰ στὸν Ἀπλαστὸ τὸ Σπλάχνος νὰ στηθῇ,
ἄλλ' ὅχι ὅταν λαπρότερη
δέξα ποιῶντας οἱ ἀποστάταις ἄγγελοι,
στὸ θρόνο τοῦ Ὑψηλότατον
νὰ φθάσουν, καὶ στὴ λάμψη καὶ στὴ δύναμη
νὰ τὸν πυκήσουν μελετοῦσαν σιωπηλοί.

Πὶ αὐτοὺς βουβή ναι τώρα καὶ θὰ μείνῃ
ἡ ἀστείευτη ἀναγάλλιαση,
βουβή, καὶ πλιὰ τὴ χαρανγή, πλιὰ τὴ σελήνη
στὰ πόδια τοὺς τ' ἀθάνατα
πλιὰ δὲ θὰ ἴδούν ποτὲ νὰ λάμπουν φλογερά!
Εἰδε τοῦ κόσμου δὲ Κύριος,
ἀπάραχος στὸ θρόνο τον τὸν ἀφθαστο,
τὸ σχέδιο τοὺς τ' ὀλένθροι,
καὶ εὐθὺς ἀπ' τὰ λημέρια τοὺς τὰ αἰθέρια
κατεποντίσθηκαν στὴν ἀβύσσον ἀστραφτα.

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Τοὺς μυστικοὺς "Υμνοὺς τὰ χεῖλη σου ἀναδίναν,
ποῦ τὸν ἀναιρό Λόγον πράζονταν ἐδῶ κάποι·
τοὺς ξανάλεγε πάλι δὲ "Ηλιος στὴ χαρά του,
καὶ φλόγη ἀγνώριστην οἱ ἀχτῖνες τοῦ ξεχύναν.

Μὲ ἔκπταση σιωπηλὴ τὸ ἀστραφα τὸν ἥχο ἐπίναν
τοῦ θείου λόγου σου μυστήριο δλον γεμάτου,
καὶ δλοντας στὴν ἔκπταση κατόπι τοῦ ὑπεροτάτου
δλον οἱ δλόφωτοι μύριοι κόσμοι τοὺς ἔχύναν.

Στὸ οὐρανὸν τὸ βαθὺ καὶ ἀπέραντο δοξάρι
τέτοιο παρθενικῆς γαλήνης γέλιο ἔχύνθη,
ποῦ ποτὲ δὲν ἔφανη μὲ παρόμοια χάρη,
παρ' ὅταν στὸ "Άδειο τὸ ἀτελείωτο, στοῦ θείου
λόγου τὸ πρόσταγμα, κατέσφρα ἐδοκήθη
τὸ βάρος τὸ ἀγγωστὸ τῶν ἀστρων καὶ τοῦ Ἡλίου.

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Στὸ ἄγιο τραπέζι δὲ θεῖος "Ἐρωτας ἐστήθη,
καὶ τὸ μάτι του φέγγος οὐρανὸν σκορποῦσε·
τὴ φαρέτρα καὶ αὐτὸ τὸ βέλος ἐκρατοῦσε,
ποῦ τοῦ νέον Ἀαρὼν ἐκέντησε τὰ στήθη.

Πότε στὴν ὅψη, δύον τῆς πίστης λάβρα ἔχύνθη
καθάρια καὶ γόργη, προσεχτικὰ ποιοῦσε,
πότε στὸν "Υμνο, ποῦ σεμνὰ καὶ ἡσυχα ἥχοῦσε
καὶ τῆς ἀγνῆς ψυχῆς του ἀνάδινε τὰ ἥθη.

Ο Λειτουργὸς ὡστόσο στὸ τραπέζι βάζει
τὸ ἄγιο φιλί, καὶ τοῦτο ἐστάθη θερμὸ τόσο,
π' ὁ "Ἐρωτας γλυκὰ γέλωντας τὰ συνάζει.

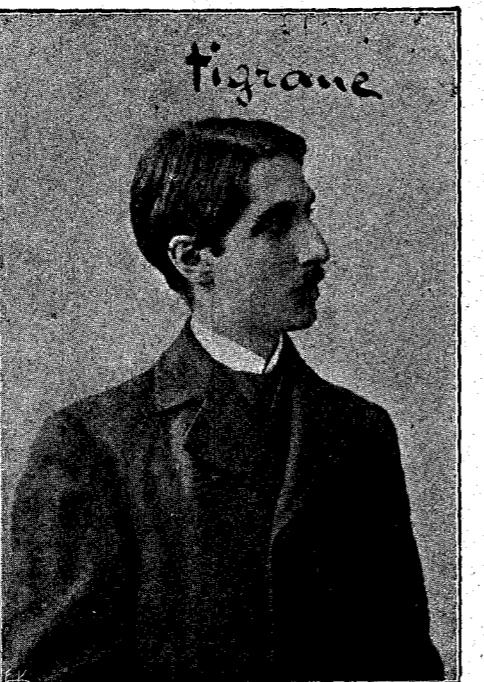
Κατόπι· «ὅταν γυμνὸ τὸ σῶμα σου θὲν ἀνέβῃ
σ' ἐμᾶς, στὰ μάγοντά σου ὁ ἕδιος θὰ τὸ δώσω».
Εἴτε τὸ φιλί πῆρε, καὶ στὰ οὐράνια ἀνέβῃ.

ΤΙΓΚΡΑΝ ΓΕΡΓΑΤ

ΠΡΟ δύο διάσημη ήμερων έλαμβανον επισκεπτήριον μὲ τὸ ξενότροπον ἀντὸ δόνομα: «Μαρδίρος Βιλεδικδζί» καὶ μὲ τὴν παράκλησιν νὰ δεχθῶ τὸν ἀποστείλαντα.³ Ήτο δὲ νεώτερος ἀδελφὸς ἐνὸς παλαιοῦ γνωρίμου μας: τοῦ Τιγκρὰν Γεργάτ. Τοῦ ἀδελφοῦ οἱ ὄφθαλμοὶ ἐθολοῦντο ἀπὸ δάκρυα ἐπὶ τῇ συναντήσει φίλου τοῦ ἀλησμονῆτου νεανίσκου δοτις ἡτο δῆλος ποίησις, κάλλος, πατριωτισμὸς καὶ θέλησις. Μοῦ διηγοῦνται, διτὶ τὰς τελευταῖς αὐτοῦ ήμέρας, μηνῶν διλοκλήρων, διηρχετο γράφων πάντοτε, προσηλωμένος εἰς τὴν Ἰδέαν ἥς ὑπῆρξεν ἀπόστολος καὶ μάρτυς συγχρόνως. Ἐγραφε μὲ τὴν ἀριστερὰν χειρὰ διότι ἡ χαράξασα τὰς ἐντόνους γραμμὰς διαμαρτυριῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐνὸς λαοῦ ἐκρέματο ἀδρανῆς παρὰ τὴν ἀλγοῦσαν πλευράν. Ο Τιγκρὰν Γεργάτ ὑπῆρξε διὰ τὴν σύγχρονον Ἀρμενίαν ὃ κατ ἔξοχὴν ἀντιρρόσωπός της ἐν Εύρωπῃ. Ο ὑψηλὸς καὶ κομψὸς νεανίας μὲ παιδικὸν μειδίαμα ὑπὲρ τὸ χεῖλος τὸ μόλις σκιαζόμενον ἀπὸ τοῦ μύστακος τὴν λεπτὴν γραμμὴν, ἀπετέλεσε τὸ πνευματικὸν κέντρον τῆς Ἀρμενικῆς Ἰδέας. Γράφων εἰς τὴν παρισινὴν Ἐπιθεωρήσεων, κάμνων διαλέξεις, σχετιζόμενος μετὰ πολιτευομένων, διπλωματῶν καὶ δημοσιογράφων, ἀπευθύνων ὑπομνήματα ἐξ ὀνόματος τῶν σφαγιαζομένων συμπατριωτῶν του, ἔξαιρων τῆς πατρίδος του τὸ μαρτυρολόγιον, προσηλύτιζε πιστοὺς εἰς τὴν Ἰδέαν του καὶ κατέκτα συμπαθείας μέχρι θαυμασμοῦ. Δὲν ἡδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ κατὰ τὴν πρώτην συνάντησιν, διτὶ τὸ λεπτοφυὲς σῶμά του περιέκλειε τὴν σιδηρᾶν θέλησιν τοῦ ἐμπνευσμένου ἀπὸ τὸν πόθον ἐπικρατήσεως ἐνὸς σκοποῦ. Μὲ τὴν φιλομάθειαν τῶν ιστοριομένων φιλερεύνων καλογήρων, κατέτρωγε βιβλιοθήκας καὶ ἔγραφεν, ἔγραφε πάντοτε. Ήτο δὲ ἀληθῶς ὅπλον πανίσχυρον τόσον ἀριόζον εἰς τὴν λεπτήν του χεῖρα, ἡ γραφίς

— Ἐλάτε, ἔλεγεν εἰς πᾶσαν συνάντησιν μετάτινων ἐν Ἀθήναις φίλων του, ἔλθετε νὰ ἐνωθῶμεν πρὸς ἐπιτυχίαν συνεργασίας Ἑλλάδος καὶ Ἀρμενίας...

Αὐτὸ δὲ ἡτο τὸ πολιτικὸν πρόγραμμα τῆς πατριωτικῆς του ἐργασίας. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀκράτου φιλελληνισμοῦ του, ὡστε προσηλυτιζομένων τῶν φίλων του νὰ

ἔρωτῷ ὁ ἀκριώμενος τὴν μετ' ἐκείνων συζήτησιν: ποῖος εἶνε ὁ Ἑλλην καὶ ποῖοι οἱ Ἀρμένιοι.

Ἀναμφισβητήτως τὰ ἀτυχήματα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ὑπῆρξαν δι' αὐτὸν ἐν τῶν βαθυτέρων του τραυμάτων καὶ συνετέλεσαν οὐκ δίγον, ὡστε νὰ σβύσῃ οὕτω προδότως τὸ φῶς μιᾶς διανοίας, ἥτις θὰ ἐσημείου φυσιογνωμίαν ἰδιαιτέραν εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον.

Εἰς πᾶσαν ἐλληνικὴν πρόδοτον δὲ Ἀρμένιος λόγιος διέβλεπεν ἐπιτυχίαν τοῦ πατριωτικοῦ του σκοποῦ. Τὴν ἡτταν δὲ τῆς ἐλληνικῆς πατρίδος ἔχαρακτήρισεν ἡτταν τοῦ Ἀρμενικοῦ σκοποῦ καὶ μὲ τὸ πένθος αὐτὸ ἀπελθὼν εἰς Παρισίους ἐδημοσίευσεν δλα τὰ σκορπίζοντα πῦρ ἀγανακτήσεως καὶ ὅργην ἄρδην.

Τότε καὶ ὁ Τιγκρὰν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ δηλητηρίου τῶν προδοσιῶν τὸ δόπιον ἐσκόρπιζεν ἀφειδῶς εἰς πᾶσαν ψυχὴν ἡ Ἐθνικὴ Εταιρία, ἔγραψεν δσα γνωρίζουσιν οἱ ἀναγνώσαντες ἀνακριβῆ μὲν ἀλλὰ πιστότατα ἀποδίδοντα τὴν ἀπήχησιν τῆς λαϊκῆς τότε ἔξεγέρσεως ἥν ἀπὸ ζητωπόλεμον κατώρθωσαν οἱ αὐτοὶ μυστηριώδεις ὑποβολεῖς νὰ μετατρέψωσιν εἰς προδοτοφόβους διαμαρτυρίας. Εἰς δλα ὅμως τὰ ὄρθρα τοῦ Ἀρμενίου πατριώτου, ἀπὸ τὰ γνωρίσαντα τὴν θρηνῳδὸν μούσον τῆς βασανισμένης πατρίδος του μέχρι τῆς ἀπαραμίλλου περιγραφῆς τοῦ ἀθηναϊκοῦ κοιμητηρίου καὶ τοῦ περιλαήτου ἄρδην: «Πῶς ἐπροδόθη ἡ Ἑλλάς» διεφαίνετο ἡ πρωτότυπα καὶ τὸ κλασικὸν κάλλος ἔργων μεγάλου συγγραφέως.

Οταν ἥρχισεν, είκοσιπενταετής μόλις, νὰ αἰσθάνεται τὰς πρώτας προσθιόλας τῆς νόσου του, ἐκάθητο εἰς τὸ ὑψηλότερον δωμάτιον τοῦ οἰκοτροφείου Μέροιν. Είχεν ἥδη γνωρισθῆ μεθ' ὅλων τῶν ἀθηναϊών λογίων καὶ πολιτευομένων. Ήτο μάλιστα καὶ μέλος τῆς Ἐθνικῆς Εταιρίας ἐπιθυμήσας νὰ συνενώσῃ τὸ ἔργον αὐτῆς μετὰ τῆς πανάρμενης ἔξεγέρσεως.

Δὲν λύονται τὰ δεσμὰ τῶν λαῶν, μοῦ ἔλεγε μίαν ἡμέραν, διὰ τῶν διπλωματικῶν ὁδῶν μόνον. Τὸ σκάφος ἐπὶ τοῦ δόπιον ἀνεμίζεται ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας βαίνει πρὸς ἀσφαλῆ λιμένα μόνον δταν κυματίζει περὶ αὐτὸ ὑάλασσα αἰμάτων. Αὐτὸ διδάσκω τώρα τοὺς Ἀρμενίους καὶ αὐτὸ κηρύσσομεν εἰς τοὺς ἀφῆσαντας ἡμᾶς ὑπὸ τὸν ζυγὸν καὶ τὴν μάχαιραν ἀγρίου κατακτητοῦ.

Καὶ ἐπανήρχετο εἴτα εἰς τὴν ἀρχικήν του Ἰδέαν τῆς ἐνώσεως Ἑλλάδος καὶ Ἀρμενίας. Ἡρχίζε νὰ παραθέτῃ τὴν ιστορίαν τοῦ ισχυροῦ μονάρχου οὗτινος ἐδανείσθη τὸ ἡγηρὸν ὄνομα διὰ νὰ γράφῃ καὶ προσέθηκε παρ' αὐτὸ τὴν λέξιν: Σίδηρος (Γεργάτ). Ἀνωμολόγει εὐγνωμόνως πόσον τὰ ἐλληνικὰ γράμματα καὶ ὁ πολιτισμὸς τῆς χώρας ἥτις τὸν ἐφιλοξένει μικρὰ τώρα καὶ ἀσθενῆς, ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς πατρίδος του.

— Άλλὰ μὴ λησμονῆτε, διτὶ καὶ ἡ Ἀρμενία ἀπέδωκε τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς ὑψώσασα ισχυρὸν φραγμὸν ἐν Ἀνατολῇ κατὰ τῆς ἐπερχομένης ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ρωμαϊκῆς δυνάμεως. Οταν τὰ ἔθνη μας ἐνωθῶμεν δὲν ἔχομεν νὰ φοβηθῶμεν τίποτε πλέον ἀπὸ τοὺς ισχυροὺς εἰς στρατιάς, διότι ἡμᾶς ἐμπνέει τὸ ἰδεῶδες ὡς ἐκείνους ἡ χυδαία ὁρμὴ τῆς κατακτήσεως. Γίνωμεν δλοι μάρτυρες τῆς Ἰδέας αὐτῆς.

Καὶ ἐφ' ὅσον ὥμιλει αἱ παρειαί του ἐνεδύοντο πορφύραν αἵματος καὶ ἡ λεπτὴ φωνὴ ἔγίνετο ὀξεῖα καὶ ἡχητικὴ οἱ δ' ὁφθαλμοί του προσεκολλῶντο πύρινοι τῷρα ἐπὶ μιᾶς φωτογραφίας γυναικὸς ἦτις ἐπλαισιοῦτο ἀπὸ νεόκοπα ἄνθη.

— Εἶνε ἡ μητέρα μου αὐτή. Πόσα δὲν ὀφείλω εἰς τὴν καλήν μου τὴν μητέρα.

Ἐλάμβανε τότε εἰς τὴν χεῖρα τὴν φωτογραφίαν ὥραιάς γυναικὸς ἐν στολῇ χοροῦ, εὐγενοῦς τὴν μορφὴν ὅσον καὶ ὁ νιός· τὴν ἡσπάζετο. Αὐτὴ ἡ σκηνὴ ἐπανελαμβάνετο συχνὰ καὶ ἔλεγε τότε πόσην ἀνακούφισιν ἥσθαντο ν' ἀφηγῆται ὅλα τὰ δεινὰ τῆς ζωῆς του, νὰ ἐκμυστηρεύεται δλους τοὺς πόθους καὶ ν' ἀνακοινώῃ πᾶσάν του προσπάθειαν εἰς τὴν καλήν του μητέρα.

Ἐμανθάνομεν τότε οἱ φύλοι του, ὅτι: Τιγκρὰν Γεργάτ, ἦτο ψευδώνυμον καὶ τὸ πραγματικόν του ὄνομα Γκαραβέδ Βιλεζιάδζι, ὅτι ἔγεννήθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸ 1870, ἀνῆκε δ' εἰς μίαν τῶν μεγάλων τῆς Ἀρμενίας οἰκογενειῶν, αἴτινες μεθ' ἡμέρας εὐτυχίας εἶδον προσφάτως μόλις τὴν ἔλλειψιν πάσης ἀνέσεως ἐπερχομένην. Ἐγνωρίζομεν πλέον, ὅτι ἐσπούδασεν εἰς τὸ Παρίσι λαβὼν ἐκεῖθεν ἀπολυτήριον τῶν ἐγκυλοπαιδικῶν του σπουδῶν ἐνῷ μᾶς ἀνεγίνωσκε τ' ἀρμόρα ποὺ ἐδημοσίευσε περὶ Τουρκίας καὶ ἐθίμων τῶν Κυκλαδῶν νήσων εἰς τὴν «Νέαν Ἐπιθεώρησιν», τὴν «Ἐπιθεώρησιν τῶν Ἐπιθεώρησεων», τὸν «Γαλάτην» καὶ τὸν «Φιγαρώ». ἀπήγγελλε εἰς στιγμὰς τοιάντης ἀναπολήσεως τοῦ παρελθόντος στίχους γαλλικοὺς ἴδικούς του καὶ ἡ φωνὴ του ἥρεμος ἐν ἀρχῇ καθίστατο βαθμηδὸν πνευστιῶσα καὶ ἀπέληγεν εἰς παράπονον πλημμυρούσης δάκρυα ψυχῆς. Ὁλοι οἱ στίχοι του ἐνεῖχον τὴν μελαγχολίαν τοῦ προσεγγίζοντος τέλους τῆς ζωῆς. Θλιβεροὶ ὡς ἡ φυινοπωρινὴ ὠχρότης ἦτις ἔξετυλίσσετο ὑπὸ τὰ παράμυρα τοῦ ὑψηλοῦ δωματίου πέραν ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ Κήπου μέχρι τῶν ὅμιχλοσκεπῶν βιουνῶν τῆς Αἰγίνης.

Δὲν ἦτο πλεύσιος ὁ Τιγκρὰν Γεργάτ. Ἔζη γράφων. Καὶ ὅταν δὲν ἔγραφεν ἔραπτε καὶ ἐπεδιώρθου τὰ ἐνδύματά του, αὐτὸς ὁ κατ' ἔξοχὴν ἄφογος καὶ κομψὸς τὴν περιβολήν. Τὰ ποιήματά του ἐκεῖνα ἐνέχουν τῷρα δι' ἡμᾶς ποὺ τὰ ἱκούσαμεν τὴν προφητικὴν δύναμιν ψυχῆς ἀτενιζούσης τὴν γῆν τῶν ὀνείρων ἀπὸ τῆς ὅποιας ταξειδιῶτις πλανωμένη εὗρε τὸ εὔθυνον στότερον τῶν ὄντων διὰ νὰ σκηνώσῃ, ὀθοῦσα αὐτὸς εἰς τὸν ὑπεράνθρωπον ἀγῶνα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἔργασίας.

Μίαν ἡμέραν, δόποτε ἐπεστρέψαμεν ἀπὸ τὸ Κεφαλάρι δπου ἐφιλοξένησε τὸν Τιγκρὰν καὶ ἐμὲ δ. κ. Γ. Σουρῆς, μοῦ ἔλεγεν ὁ Ἀρμένιος ποιητής :

— Θέλω νὰ γράψω τῷρα ἀμέσως τὴν ἐντύπωσίν μου εἰς τὴν καλήν μου μητέρα, καὶ θέλω ν' ἀρχίσω ἐλληνιστί. Πῶς νὰ τῆς γράψω. Θέλω νὰ πῶ ὅτι εἶνε μήτηρ γλυκεῖα.

Τοῦ παρέθηκα, ὅχι πλέον ἐν διγλωσσίᾳ ἀλλ' ἐν τριγλωσσίᾳ τὸν υἷκὸν χαιρετισμόν. Τοῦ ἀνέγνωσα τὰς φράσεις καὶ τοῦ εἶπα νὰ ἐκλέξῃ. Ἀνέγνωσε καὶ αὐτὸς μετ' ἐμέ: «Γλυκεῖα μήτηρ μου», «Μαμά μου γλυκειά», «Μάνα μου γλυκειά». Ἀνέτρεπε τὴν κατάταξιν τῆς φράσεως. «Εθετε ἐμπόδος τὸ ὑποκείμενον καὶ τάναπαλιν.

Ἐδοκίμαζε τὴν ἡχητικότητα τῶν λέξεων καὶ ἐλάμβανε τὴν βάσιν τῆς ἀρμονίας ὅπως ὁ μουσικοδιάσκαλος ὁ ἀνακρούων τὴν διαπασῶν.

— Αὐτὸς εἶνε, μοῦ εἶτε. Ηὗρα... «Μάνα μου γλυκειά».

Ἀντέγραψε τὴν φράσιν καὶ εἶδον ἔπειτα δημοσιευμένην τὴν ἐπιστόλην ἐκείνην εἰς τὴν «Ἐπιθεώρησιν τῶν Ἐπιθεώρησεων»· εἰς τὴν δοπίαν καὶ ὄριστικῶς συνειργάζετο θελγόμενος ἀπὸ τὴν εὐρύτητα τοῦ νοῦ καὶ τὰ φιλελεύθερα αἰσθήματα τοῦ διευθυντοῦ τῆς κ. Finot οὗτινος συχνὰ καὶ εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν μοῦ ἐπλεκε τὸ ἐγκώμιον.

Αλλ' ἡ μικρὰ ἐκείνη φράσις ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς μακράν συνδιάλεξιν μετὰ τοῦ Ἀρμενίου ποιητοῦ, ὅστις αἰφνης ἀπεκαλύπτετο εἰς γλωσσολόγον νεωτεριστὴν, θέλοντα τὴν γλῶσσαν ἐθνικὴν καὶ δχι στοιχεῖον συνεννοήσεως ἀπλῶς, ἀλλὰ μέσον κατισχύσεως καὶ κατακτήσεως. Εἰς τὰς γνωστὰς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου θεωρίας προσέδιδε νέαν δλως ζωήν.

— Σεῖς οἱ Ἑλληνες ἔχετε τόσον ὥραιαν γλῶσσαν. Εἶνε εὔφωνος, εἶνε παραστατικὴ ὅταν εἶνε βραχεῖα. Ἐντείνατε τὰς δυνάμεις σας νὰ καθορίσετε μίαν γλῶσσαν. Ἐνοικίσατε τέλος τὴν λευκὴν Ἀκαδημίαν σας. Η γλῶσσα τῶν μεγάλων παραδόσεων εἶνε τὸ ισχυρότερον τῶν δπλων διὰ τὴν Μακεδονίαν. Κατακτήσατε διὰ τοῦ Σχολείου καὶ διὰ τῆς Ἰδέας. Ήμεῖς οἱ Ἀρμένιοι ἔχομεν ἀνάγκην ἔνηντος γλώσσης διὰ νὰ μᾶς ἐννοοῦν. Διότι ἡμεῖς ζητοῦμεν ν' ἀναστηθῶμεν. "Οταν σεῖς ἐνισχυθῆτε ἐγγίζει καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἔθνους μας. Ἀλλὰ μορφώσατε μίαν γλῶσσαν διὰ νὰ ἐπιτύχετε τὸν θρίαμβον ἀνέντοι μάτων τότε.

Μοῦ λέγουν ὅτι ἰδρυθη τῷρα ἐν Ἀρμενίᾳ σύλλογος ὑπὸ τὸ ὄνομα «Τιγκρὰν Γεργάτ» καὶ μὲ πρόγραμμα τὴν προσέγγισιν Ἐλλάδος καὶ Ἀρμενίας, δηλαδὴ τὸ ὄνειρον μὲ τὸ ὄποιον ἔσβυσεν εἰς τὴν νῆσον Πρίγκηπον κατὰ τὸ 1899 διάρκειας ὁ ἀπόστολος καὶ μάρτυς τῆς Ἰδέας.

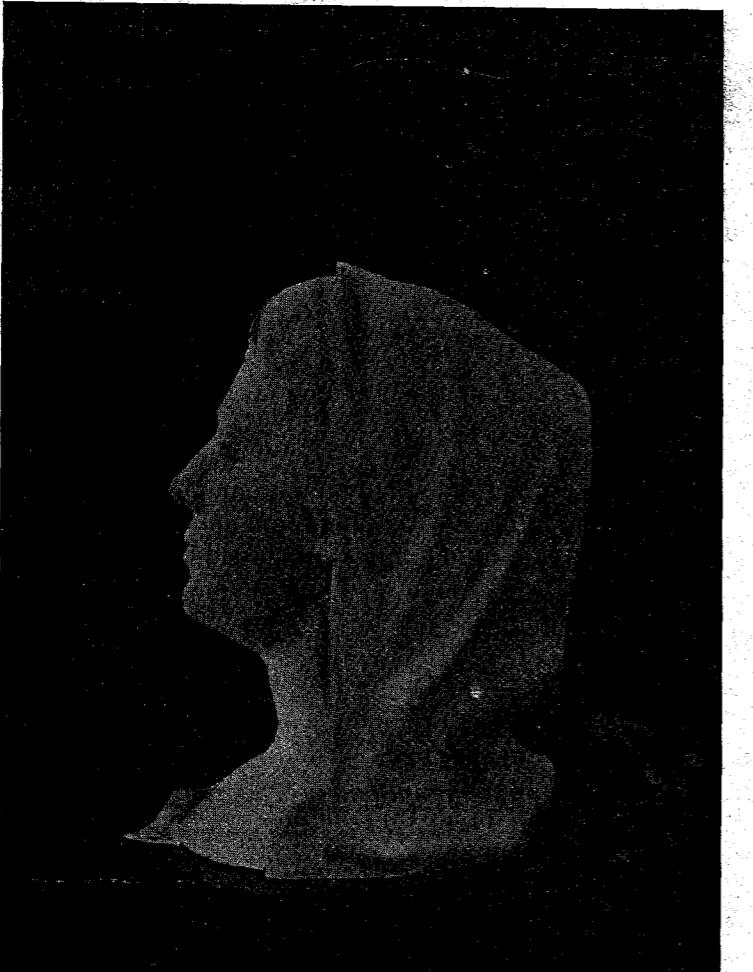
Τῶν «Παναθηναίων» ἡ ἐμπνευσίς, δπως ἀφιερώσουν σελίδας τίνας εἰς τὴν μνήμην τοῦ Τιγκρὰν Γεργάτ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἔργων ἀτινα ἀφῆκεν ἡμιτελῆ, εἶνε ἀξία ἴδιαζούσης ἐκτιμήσεως. Διότι ὁ Τιγκρὰν Γεργάτ δὲν ὑπῆρξε μόνον διάρκειας ἐθνικὸς ἀνήρ τῆς Ἀρμενίας, ἀλλ' ἡ ποιητικωτέρα καὶ μᾶλλον διάθεσμος ἐκπροσώπησις τοῦ Φιλελληνισμοῦ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΠΩΠ

MONNA BANNA

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ

Η ΝΥΜΦΗ ΤΗΣ ΑΒΥΔΟΥ

ΕΡΓΟΝ ΘΩΜΑ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΓΟΥΙΔΟΣ ΚΟΛΟΝΝΑΣ, φούνδαρχος της Πίζας.
ΜΑΡΚΟΣ ΚΟΛΟΝΝΑΣ, πατήρ του Γουΐδου.

ΠΡΙΓΚΙΒΑΛΛΗΣ, πολέμαρχος μισθοφόρος της Φλωρεντίας.

ΤΡΙΒΟΥΛΑΚΙΟΣ, Επίτροπος της Φλωρεντίνης Δημοκρατίας.

ΓΙΟΒΑΝΝΑ (MONNA BANNA), σύζυγος του Γουΐδου.

ΒΟΡΣΟΣ, δξιωματικός υπό τὸν Γουΐδον.

ΤΟΡΕΛΛΟΣ, δξιωματικός υπό τὸν Γουΐδον.

ΒΕΔΙΟΣ, γραμματεὺς τοῦ Πριγκιβάλλη.

Λεχοντες, στρατιῶται, χωρικοὶ, ἄνδρες καὶ γυναικες τοῦ λαοῦ, κτλ.

Η πρώτη καὶ ἡ τρίτη πρᾶξις εἰς τὴν Πίζαν
ἡ δευτέρα ἔξωθεν τῆς πόλεως.

ΤΕΛΗ ΤΟΥ ΙΕ ΑΙΩΝΟΥ

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

Αἴθουσα εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Γουΐδου Κολόννα.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΓΟΥΙΔΟΣ, ΒΟΡΣΟΣ καὶ ΤΟΡΕΛΛΟΣ

Συνομιλοῦν πλησίον ἀγοικτοῦ παραθύρου, διὰ τοῦ
δοιού φαίνεται ἡ ἔχοχη τῆς Πίζας.

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Δεινὴ ἡ θέσις μας· καὶ δι' αὐτὸ^ν ἔξηναγκάσθη καὶ ἡ Διοίκησις νά μου διμολογήσῃ,
ὅσας ἐπὶ πολὺ μᾶς εἶχε κρύψιμη συμφοράς· Τὰ
δύο στρατεύματα, ποῦ ἀπέστελλεν ἡ Βενετία
πρὸς βοήθειάν μας, πολιορκοῦνται καὶ αὐτὰ
ὑπὸ τῶν Φλωρεντίνων, τὸ πρῶτον εἰς τὴν Βιβί-
βιέναν, τὸ ὅλο εἰς τὸ Ἐλκιον. Τοῦ Κιούζου,
τῆς Βεροίας καὶ τοῦ Μονταλόνου τὰ περιόματα,
τὸ Ἀρέτζον καὶ ὅλαι τοῦ Καζεντίνου αἱ διέ-
ξοδοι, ενδιόσκονται εἰς χεῖρας τοῦ ἔχθροῦ. Ἀπε-
μονώθημεν ἀπὸ τὸν ἐπίλοιπον κόσμον, καὶ
εἰς τὸ μῖσος παρεδόθημεν ἀνυπεράσπιτοι τῆς
Φλωρεντίας, διοῦ ποτὲ δὲν συγχωρεῖ εὐθὺς ὡς
παύσῃ νὰ φοβῇται. Φῆμαι, διοῦ γεννοῦν ἀνη-
συχίαν, διασπείρονται ἀλλ' ὁ πολὺς λαὸς καὶ οἱ
στρατιῶται ἀκόμη ἀγνοοῦν τὰ δυστυχήματα. Τί

ἄρα γε θὰ κάμουν, θταν θὰ μάθουν τὴν ἀλήθειαν;
Ἡ δργή των καὶ ὁ ἀπεγνωσμένος των φόβος
θὰ ξεσπάσουν ἐναντίον μας καὶ ἐναντίον τῆς
Διοίκησεως... Τοὺς ἔκαμαν ἔξαλλον τοὺς ἀνθρώ-
πους καὶ ἔκμανεις, οἱ τρεῖς αὐτοὶ μῆνες τῆς πο-
λιορκίας, τοῦ ὀντωφελοῦς ἥρωτισμοῦ, τῆς πεί-
νας, τῶν δεινῶν καὶ τῶν πόνων, ποῦ δλίγαι
πόλεις ὑπέμειναν ἔως τώρα. Ἡ τελευταία ἐλ-
πίς, ἡ συγκρατοῦσ' ἀκόμη εἰς ὑποταγὴν τοὺς
ῷργισμένους, θὰ καταφρεύῃ, καὶ τότε θὰ
ἐπέλθῃ στάσις, εἰςβολὴ τοῦ ἔχθροῦ καὶ ἔπειτα
συντέλεια τῆς Πίζας.

ΒΟΡΣΟΣ. — Οἱ ἄνδρες μου δὲν ἔχουν πλέον
τίτοτε... οὔτ' ἔνα βέλος, οὔτε μίαν σφαίραν·
κινδύνους δεν κανεὶς δλα τῶν ὑπογίγιων
τὰ βιαζέμια, οὔτ' ἔνα δράμι δὲν θὰ εὑρισκε
πυρίτιδα.

ΤΟΡΕΛΛΟΣ. — Τὸν τελευταίον μύδρον ἔρ-
ριψα προχθές, κατὰ τῶν πύροβολείων τοῦ
Ἀγίου Αντώνη καὶ τοῦ πύργου τοῦ Σταμπα-
κίου μὴ ἔχοντες δὲ παρὰ μόνα τὰ ξίφη των,
καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἔλληνες Στρατιῶται ἀρνοῦν-
ται νάναβοῦν εἰς τὰς ἐπάλξεις μας.

ΒΟΡΣΟΣ. — Βλέπετε ἀπ' ἔδω τὸ ωῆγμα, ποῦ
ἔκαμαν ἐπιτέλους τὸ πρῶτον τὰ τηλεβόλα τοῦ
Πριγκιβάλλη, εἰς τὰ τείχη, τὰ δόποια ὑπερήσπι-
ζαν οἱ βενετοὶ ἐπίκουροι. Εἶνε πενήντα δργυίες
ἔνα κοπάδι πρόσβατα θὰ ἐπερνοῦσεν εὐκόλα
ἀπ' ἔκει... Κανένας δὲν κρατεῖται πλέον, κι
οἱ πεζομάχοι οἱ Ρωμανοί, οἱ Ἀλβανοί καὶ οἱ
Σκλαβοῦνοι, μοῦ ἐδήλωσαν πῶς θὰ λιποτα-
κήσουν δλοι, ἀν δημήτρη τῆς παραδόσεως
δὲν ὑπογραφῆ ἀπόψε.

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Τρεῖς φοράς, εἰς διαστήμα
δέκα ημερῶν, ή Διοίκησις ἀπέστειλε τρεῖς ἀν-
τιπροσώπους, νὰ διαπραγματευθοῦν τοὺς δρους
τῆς συνθήκης· κανένα ἔξ αυτῶν δὲν ἐπανεί-
δομεν.

ΤΟΡΕΛΛΟΣ. — Ο Πριγκιβάλλης δὲν μᾶς
συγχωρεῖ τὸν φόνον τοῦ Ἀντώνιου Ρένου, τοῦ

ἀντιπροσώπου του, ποὺ τὸν κατεκρεούγγησαν εἰς τὰς ὁδούς μας οἱ ἐκμανέντες χωρικοί. Τοῦ γεγονότος τούτου ἐπωφελήθ' ή Φλωρεντία, διὰ νὰ μᾶς θέσῃ ἔκτὸς τοῦ νόμου, καὶ ὡς βαρ-βάροντς νὰ μᾶς μεταχειρισθῆ προτίθεται.

ΓΟΥΙΔΟΣ — 'Ἐν τούτοις ἔστειλα τὸν ἴδιον τὸν πατέρα μου νὰ δώσῃ ἐξηγήσεις, καὶ νὰ αἰτιολογήσῃ τὸ σφάλμα ὅχλου παραφόρου, ποῦ ἡμεῖς δὲν ἡμιπορέσαμεν νὰ συγκρατήσωμεν· ὅμηρος ἦτο Ιερός· ἀλλ' οὐτε καὶ αὐτὸς δὲν ἐπανῆλθεν....

ΒΟΡΣΟΣ. — "Ηδη πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος καὶ πλέον, ἡ πόλις μις εἶνε ἀνοικτὴ πανταχόθεν, κατεστραμμένα τὰ τείχη καὶ τὰ κανόνια βωβά. Διατί δὲ Πριγκιβάλλης δὲν κάμνει ἀρά γε τὴν ἔφοδον; Μήπως φοβεῖται παγίδα; μήπως τοῦ λείπει τὸ θάρρος; ή μήπως ἡ Φλωρεντία ἔδωκεν ἄλλας ἀποκρύφους διαταγάς;

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Πάντοτε ἀπόκρυφοι αἱ διαταγαὶ τῆς Φλωρεντίας, ἀλλὰ τὰ σχέδια τῆς φανερώτατα: Πρὸ χρόνου μακροτάτου, ἡ Πίζα εἶνε σύμμαχος πιστή τῆς Βενετίας, δίδουσα οὕτω

ΣΚΗΝΗ Β

Οἱ Αὐτοὶ, ΜΑΡΚΟΣ

Εἰσέρχεται ὁ ΜΑΡΚΟΣ. Ὁ γογιδος τὸν βλέπει, τρέχει
εἰς προϋπάντησίν του καὶ τὸν περιπτύσσεται.

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Πατέρα μου!... Ποία εύτυχία είς τὴν συμφοράν μας, ποῖον αἴσιον θαῦμα σ' ἐπαναφέρει, ἐν φόρον ἥλπιζα πλέον;... Μήνη εἰσαι πληγωμένος;... Τί δύσκολα περιπατεῖς!.. Μήπως σοῦ ἔκαμαν βασανιστήρια;... Τοὺς ἔφυγες κυρφά;.. Μὰ τί σου ἔκαμαν λοιπόν;

ΜΑΡΚΟΣ.—Τίποτε, δόξα τῷ Θεῷ. Δὲν είνε βάρβαροι ποσῶς. Μ' ἐδέχητον, ώς δέχονται τοὺς ξένους τοὺς ἀξίους σεβασμοῦ. Ο Πριγκιβάλλης εἶχεν ἀναγνώση τὰ συγγράμματά μου, καὶ περὶ τῶν τριῶν μοῦ ὅμιλησε διαλό-

ΒΟΡΣΟΣ.—Πλανῶνται ὡς πρὸς τοῦτο: "Οχι δὲ Πριγκιβάλλης, ἀλλὰ τῆς Φλωρεντίας οἱ Ἐπιτρόποι διέταξαν τὴν πώλησιν καὶ τὴν σφαγὴν. Δὲν εἶδα ἔγω ποτὲ τὸν Πριγκιβάλλην, ἀλλ' ἔνας ἀδελφός μου τὸ ἔγγνωισεν. Οἱ πα-

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Ήξενρω : τους ασπλαγχνους ρε-
βαια της Φλωρεντίας Ἐπιτρόπους.

ΜΑΡΚΟΣ. — Ναι, ἀλήθεια, καὶ αὐτούς, ἡ μᾶλλον καὶ αὐτόν, διότι μόνον ἔνα εἰδα... Ἀλλὰ ὁ πρῶτος ποῦ μου ἐσύστησαν ἐκεῖ, ἡτον ὁ Μάρκελλος Φιλίνος, ὁ πολυσέβαστος διδάσκαλος, ὅποι μᾶς διεφώτισε τὸν Πλάτωνα... "Ω, ή ψυχὴ αὐτὴ τοῦ θείου Πλάτωνος, παλινο-

ποτούσα εἰς τὴν γῆν, εἶνε δὲ Μάρκελλος Φικίνος! Καὶ δέκα τῆς ζωῆς μου χρόνια ἔδιδα, διὰ νὰ νὰ τὸν ἴδω, πρὶν ἀπέλθω καὶ ἐγὼ ἔκει, ὅπου ἀπέρχονται ὅλ' οἱ ἄνθρωποι!.. "Ημέθα ὡς δύο ἀδελφοῖ, ποὺ ἐπιτέλους ἀνευδίσκονται. Συνωμήλσαμεν περὶ τοῦ Ἡσιόδου, καὶ περὶ τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ περὶ τοῦ ὘μήρου... Εἴχεν ἀνακαλύψη εἰς ἔνα ἐλαιῶνα, ὅχι μακρὰν τοῦ στρατοπέδου, ἐκεῖ παρὰ τὰς ὅχθας τοῦ Ἀρνού, θαμμένον μέσα εἰς τὴν ἄμμον, ἔνα κορδὸν ἀγάλματος θεᾶς, τόσον θαυμασίως ὠφαλον, ποὺ ἀν τὸν ἐβλέπατε, ὁ! Ήταν ἐλη̄σμονούσατε τὸν πόλεμον. Ἐσκάψαμεν καὶ πάρα κάπτω ἐκεῖνος οὗρον ἔνα βραχίονα ἐγὼ ἐξέθαψα δυὸς χέρια, τόσον ἀγνά, τόσον λεπτοκαμῷμένα, ποὺ Ήταν ἔλεγες ὅτι ἔγειναν διὰ νὰ πλάττουν χαμόγελα, νὰ σκόρπουν τὴ δροσιά, νὰ καϊδεύουν τὸ φῶς... Τὸ ἔνα εἴχε τὴν κάμψιν ἐκείνην, ποὺ λαμβάνουν τὰ ἐλαφρὰ δάκτυλα, δταν ἐγγίζουν ἀπαλὰ ἔνα στῆθος τὸ ἄλλο ἐσφιγγεν ἀκόμη τὴν λαβῆν ἐνὸς κατόπτρου.

ΓΟΥΙΑΔΟΣ. — Πατέρα, μὴ λησμονῶμεν, δτὶ ἔνας λαὸς ἀποθνήσκει τῆς πείνας. Τί μας μέλει τώρα διὰ χέρια λεπτοκάμωτα καὶ διὰ κορυφούς γαλκίους...

ΜΑΡΚΟΣ. — Ο κοομός είνε μασμάριος . . .

ΓΟΥΙΔΟΣ. — "Εστοι ἀλλ' ἂς διμιλήσωμεν καλλίτερα διὰ τὰς τριάκοντα χιλιάδας ψυχάς, ποῦ μί' ἀνοησία, μία βραδύτης στιγμῆς εἰμι- ποροῦν νά καταστρέψουν, ή ἔνας εὔστοχος λόγος, μία καλὴ εἰδησίς, μέλλουν ἵσως νά σώσουν... Δὲν ἐπῆγες βέβαια ἔκει διὰ κορ- μοὺς ή διὰ χέρι' ἀκρωτηριασμένα... Τί ἐπλη- ροφορήθης; Ἡ Φλωρεντία ή δ. Πριγκιβάλλης, τί σκοπεύουν νά μας κάμουν;; Εἰπε γοήγορα!.. Τί περιμένουν; Ἀκούεις τοὺς δυστυχεῖς αὐ- τούς, ποῦ φωνάζουν κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρά μας; Διαφυλοεικοῦν τὸ χορτάρι, ποῦ φυτρώ- νει ἀνάμεσα 'ς τες πέτοες.

ΜΑΡΚΟΣ. — Ἀλήθεια. Ἐλησμόνησα ὅτι σεῖς πολεμεῖτε, ἐνῷ ή ἀνοιξίς ἀναγεννᾶται, ἐνῷ ὁ οὐρανὸς εἶνε ἡλαρός, ώς βασιλεὺς ἔξυπνῶν, ἐνῷ ή θάλασσ' ἀνυψώνται ὡς κρατήριο φωτός, τὸν δόποιον θεὰ αἰδερία προσφέρει εἰς τοὺς θεοὺς τοῦ αἰθέρος, ἐνῷ ή γῇ εἶνε τόσον ὡραία καὶ ἀγαπᾶτ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους... Ἄλλ, ἔχετε καὶ σεῖς οἱ πολεμισταὶ τὰς χαράς σας, καὶ διμιλῶ πολὺ διὰ τὰς ἴδιας μου. Ἐπειτα, ἔχετε δίκαιον ἐπρεπε νά σας εἰπῶ ἀμέσως τὴν εἰδη-
σιν ποὺ φέρω... Σώζει τριάκοντα χιλιάδας ψυχάς, καταθλίβουσα μίαν ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν

προσφέρει τὴν ὠδαιοτέραν εὐκαιρίαν διὰ νὰ περιβλήθῃ μὲ δόξαν, ποῦ μοῦ φαίνεται φωτεινοτέρα ἀπ' ὅλας τὰς δόξας τὰς πολεμικάς... Ἰδού... Ἀλλὰ νὰ μὴ παραφερθῆται μόλις ἀκούσῃς τὰς πρώτας λέξεις!.. μὴ καταστήσῃς ἀδύνατον τὴν ὑποχώρησιν! μὴ προφέρῃς τοὺς δροκούς ἐκείνους, ποῦ θάνεχαίτιςαν τὴν φρόνησιν, δταν θὰ ἥθελε τυχὸν νὰ ἐπιστρέψῃ...

ΓΟΥΙΔΟΣ, ἀποπέμπων διὰ νεύματος τὸν
ἀξιωματικούς. — Ἀφήσατε μας μόνους.

ΜΑΡΚΟΣ. — "Όχι, μείνατε... Όλων μας ή τύχη πρόκειται τώρα νάποφασισθῇ. Ήδειλ' ἀπεναντίας νὰ ἐπλημμύριζεν ή αἰθουσα ἀπὸ τὰ θύματα ὅλα ποῦ θὰ σώσωμεν, καὶ ὅλοι αὐτοὶ οἱ δυστυχεῖς νὰ ἡρδοῶντο ἀπὸ τὰ παραθύρα, διὰ νάκούσουν οὕτω καὶ νὰ συγκρατήσουν· διὰ παντός, τὴν σωτηρίαν, τὴν δποίαν φέρω: Διότι, ναί, τὴν σωτηρίαν φέρω, ἀρκεῖ νὰ τὴν ἀποδεχθῇ ἡ φρόνησις. Χίλιαι πράξεις φρόνιμοι μόλις καὶ μετὰ βίας θάντιστάθμιαν ἔνα βαρύτατον σφάλμα, τὸ βάρος τοῦ δποίου μὲ φοβῆσε τόσο περισσότερον, καθόσον κ' ἔγῳ δὲ ίδιος....

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Πατέρα μου, σὲ παρακαλῶ, ἃς μείνοντι κατὰ μέρος τώρα τὰ αἰνίγματα. Μὰ τ' εἶνε αὐτὸς λοιπόν, ποῦ θέλει τόσα λόγια;.. Τὸ κάθε τού εἰμι πορόσυμεν νὰ τάκουσθωμεν, κ' ἐγγίζομεν εἰς ὅδας καὶ στιγμὰς ποῦ δὲν θά μας ἔκπληττη πλέον τίποτε.

ΜΑΡΚΟΣ. — Λοιπόν, είδα τὸν Πριγκιβάλ-
λην καὶ τοῦ διμήτηρα. Πόσον παρηλλαγ-
μένη καὶ ἀπατηλὴ εἶνε ἡ εἰκὼν ἐνὸς ἀνθρώ-
που, ὅταν τὴν ἔχουν ζωγραφίση αὐτοὶ ποῦ
τὸν φοβοῦνται! Ἐπήγιανα ὡς ὁ Πρίαμος εἰς
τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλέως.... Ἐνόμιζα, ὅτι
θὰ συναντήσω ἐκεῖ κανένα βάρβαρον, ἥλιθιον
καὶ ἀλαζῶνα, διηνεκῶς αἷμοσταγῇ ἢ βυθισμέ-
νον εἰς τὴν μέθην, κανένα ἡμιπαράφρονα, κα-
θὼς τὸν παριστάνουν, τὸ πνεῦμα τοῦ ὅποιου,
μόνον εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, ἔχει κεραυνοβό-
λους ἀστραπάς, ἀγνωστον πόθεν ἔχομένας....
Ἐνόμιζα, ὅτι θάντιμετωπίσω αὐτὸν τὸν δαίμονα
τοῦ πολέμου, τυφλόν, παράλογον, σκληρὸν καὶ
ἔπειστην δύλον.

ΓΟΥΙΛΟΣ. — Καὶ τέταρτος εἶνε ὁ Πριγκίπας Ἀλέξανδρος, μόνον δοποῦ δὲν εἶνε δόλιος.

BOPSOΣ. — Ἀπεναντίας, εἶνε τίμιος, ἀν καὶ
ὑπῆρχετῇ την Φλωρεντίαν, — καὶ ἥδη μᾶς το
ἀπέδειξε.

ΜΑΡΚΟΣ. — Λοιπόν, εὑρόηκα ἔναν ἄνθρω-

ΜΑΡΚΟΣ. — 'Εγώ δ' ίδιος, πρίν το είπω είς σέ...

ΓΟΥΙΔΟΣ. — "Οχι, δέν είνε δυνατὸν δ' φόβος τοῦ θανάτου κ' αἱ φθοραί, δσας εἰς τὴν ψυχήν σου συνεσώρευσε τὸ γῆρας, δέν είνε δυνατὸν νὰ ἡμπόρευσαν νά σε μωράνουν εἰς τοιούτον βαθμόν, ὥστε τὴν μόνην εὐτυχίαν μου, τὸν ἔρωτά μου δλον κι' δλην τὴν χαράν και' δλην τῆς διπλῆς ζωῆς μας τὴν ἀγνότητα, νὰ παραδώσῃς ἔτσι ἀπόνα εἰς χεῖρας ξένας, δποῦ θά την ξυγίσουν και' θὰ τὴν μετρήσουν μὲ ψυχότητα, δπως ξυγίζουν τὸ ἀλάτι των, δπως μετροῦν τὸ λάδι κ' εἰς τὰ μαγαζιά των!... Δέν τὸ πιστεύω ἀκόμη... Οὔτε θὰ τὸ πιστεύσω ἀληθινά, ἀν δὲν τὸ ίδω μὲ τὰ μάτια μου.. Και δταν θὰ τὸ ἔβλεπα, δταν θὰ εἶχα αὐτὴν τὴν βεβαιότητα ήθελε σὲ κοιτάξω, σέ. τὸν γέροντα πατέρα ποῦ ἀγαποῦσα, ποῦ ἐνόμιζα πᾶς τὸν γνωρίζω, ποῦ ἐπροσπαθοῦσα κάπως νὰ τὸν δμοι ἀσω, ήθελε σὲ κοιτάξω μὲ περισσοτέραν ἔκπληξην, μὲ τὸσην φρίκην μὲ δσην θὰ ἐκοίταξα αὐτὸ τὸ τέρας τὸ αἰσχρὸν και' τ' ἀποτρόπαιον, ποῦ μᾶς βυθίζει σήμερα εἰς τὸν βόρβορον!

ΜΑΡΚΟΣ. — Παιδί μου, λέγεις τὴν ἀλήθειαν· δέν με γνωρίζεις ἀρκετά, και' τοῦτο είνε λάδις ίδικόν μου... "Οταν ἥλθε τὸ γῆρας, δέν ἐφόρτισα νά σου μεταδώσω δσα μ' ἐδίδασκεν ἐκεῖνο καθημερινῶς, περὶ τῆς ζωῆς, περὶ τοῦ ἔρωτος, τοῦ πόνου και' τῆς εὐτυχίας τῶν ἀνθρώπων... Οὔτω ζῷμεν συχνά, πλησιέστατα ἐκείνων ποῦ ἀγαπῶμεν, χωρὶς και' νά τους λέγωμεν τὰ μόνα πρόγματα, ποῦ είνε ἀνάγκη νὰ μανθάνουν. Τὸ παρελθὸν μᾶς ὑπνωτίζει, και' νομίζομεν δτι τὰ πάντα μεταβάλλονται συγχρόνως μὲ ήμᾶς ἀλλ' δταν αἴφνης ἐν δυστύχημα μᾶς ἔξυπνῷ, βλέπομεν μ' ἔκπληξιν δτ' εῖμεν πολὺ, πολὺ μαρφάν οἱ μὲν ἀπὸ τοὺς δέ... 'Εὰν σοῦ εἶχα εἰπῆται ἐνωρίτερα πόσαι μεταβολαὶ συνέβησαν ἐντός μου, δλας τὰς πλάνας και' τὰς ματαιότητας ποῦ μία-μία ἔξεριζόντε, δλας τὰς ἀληθείας ποῦ ἐφύτευον 'σ τὴ θέσιν των, δέν θὰ ενδισκόμουν ἐμπροστά σου σήμερον ὡς ἔνας δυστυχῆς ἀγνώριστος, ποῦ δλίγον λείπει δλὰ νὰ τὸν μισήσῃς!"

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Είμ' εὐτυχῆς ποῦ σὲ γνωρίζω ἔτσι ἀργά. Διὰ τάλλα, τόσω τὸ χειρότερον! 'Ηξερό εκ τῶν προτέρων τί θάποφασίσῃ ή Διοίκησις. Είνε, μὰ τὴν ἀλήθειαν, εὐκολώτατον νὰ σώζωνται οἱ πολλοὶ εἰς βάρος ἐνδος μόνου, και' είνε πειρασμὸς εἰς τὸν δποῖον κ' εὐγενέστεροι ψυχαὶ ἀπὸ ἐκείνας τῶν ἀστῶν, ποῦ

ἀποζητοῦν τὰ μαγαζιά των, δέν θὰ ἡμποροῦσαν ίσως νάντιστοῦν. 'Αλλά, δέν τους ὀφείλω τέτοιο πρόγμα. Δέν το ὀφείλω κανενός. Τοὺς ἔδωσα τὸ αἷμά μου, τοὺς κόπους μου, τὰ βάσανα, δλους τοὺς πόνους τῆς μαρφᾶς αὐτῆς πολιορκίας. Είνε ἀρκετὸν αὐτό, και' εἶνε δλον κι' δλον. Τὸ περιπλέον ἀνήκει εἰς ἐμέ. Λέν θὰ τοὺς ὑπάκουσω. Τὸ κάτω-κάτω, ἔγώ εἶμαι ἀκόμη δ' ἀρχηγός. Μοῦ μένουν οἱ τριακόσιοι Στρατῶται μου· εἰς τὴν φωνὴν ἐμοῦ και' μόνου πείθονται αὐτοί, και' κανενὸς ἀνάνδρου δέν θάκουσουν τὴν παραίνεσιν!

ΜΑΡΚΟΣ. — Υἱέ μου, σφάλλεις. 'Η Διοίκησις τῆς Πίζας, οἱ ἀστοὶ αὐτοὶ ποῦ σὺ περιφρονεῖς, προτοῦ νὰ μάθης τὴν ἀπόφασίν των, ἀπεναντίας ἔδωσαν, εἰς τὴν ἀπόγνωσιν, θαυμάσιον παραδειγμ' ἀρετῆς. Εἰν' εὐγενεῖς... Δέν κατέδεχθησαν νὰ ἔξαρτηθῇ ή σωτηρία των ἀπὸ θυσίαν ἐπιβαλλομένην διὰ τῆς βίας εἰς τὴν ἀιδῶ και' εἰς τὸν ἔρωτα μιᾶς γυναικός, και' τὴν στιγμὴν ποῦ ἔφευγ' ἀκριβῶς, αὐτοὶ ἐκάλεσαν τὴν Βάνναν διὰ νά της εἰποῦν, δτι ἀνέθετον τῆς πόλεως τὴν τύχην εἰς τὰς χεῖράς της.

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Πῶς!... ἐτόλμησαν;... ἐν ἀπουσίᾳ μου ἐτόλμησαν νὰ ἐκστομίσουν ἐμπροστά της τὰ βρωμερὰ λόγια ἐκείνου τοῦ σατύρου, τοῦ μανιακοῦ;... "Ω Βάννα μου!..." "Οταν συλλογίζομαι τὸ τρυφερόν της πρόσωπον, ποῦ μ' ἔνα βλέμμα μόνον κοκκινίζει... ποῦ ή συστολὴ και' ή σεμνότης τὸ φιλοῦν ἀδιάκοπα, γιὰ νὰ δροσίζουν ὅλεγες τὴ φλογερὴ τῆς ευμορφιᾶς του λάμψι!..." "Η Βάννα μου!..." ἐμπρὸς 'σ αὐτοὺς τοὺς γέροντος μὲ τὰ μάτια τὰ γυαλιστερά, χλωμοὺς ἐμπόρους μὲ χαμόγελο πλαστό, δποῦ τὴν ἐφοβοῦντο, σὰν ἔνα πρᾶγμα ιερὸν και' ἄγιον!... Και τόρα θὰ της 'ποῦν: « Πήγαιν' ἐκεῖ, γυμνὴ και' δλομόναχη, δπως σ' ἔζητησε!... » Πήγαινε νά του παραδώσῃς αὐτὸ τὸ σῶμα, δποῦ κανεὶς δέν ἐβεβήλωσε μὲ πόθον σαρκικόν, τόσον ἐφραίνετο παρθένον ποῦ ἔγω, δ' ἀνδρας της δ' ίδιος, δέν ἐτολμοῦσα νὰ γυμνώσω, περὶ νὰ πάρακαλέσω τὰ δυὸ χεριά μου, χωρὶς νὰ ἵκετεύσω τὰ δυὸ μάτια μου, ἀγνὰ νὰ μείνουν και' σεμνά, μήπως και' τὸ μολύνουν μὲ φρίγος ἀσυγχώρητον, ἀνόσιον... Κ' ἐνῷ δμιλῶ τόρα, εἶνε ἐκεῖ και' της λέγοντο... Εἰν' εὐγενεῖς... δέν θὰ τὴν ἀναγκάσουν νὰ ὑπάγῃ δὲν δέλη... Μόνον τὴν συγκατάθεσίν της τῆς ζητοῦν. 'Αλλά τὴν ίδικήν μου συγκατάθεσίν, ποῖος μού την ἔζητησε;

ΜΑΡΚΟΣ. — Δέν ήλθα ἔγώ, παιδί μου; 'Αν

δέν την ἐπιτύχω, θὰ ἔλθουν ἔπειτα και' αὐτοί...

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Εἰν' δλωδιόλου περιπτέον ή Βάννα, θὰ τους ἀπεκρίθῃ διὰ τοὺς δύο μας.

ΜΑΡΚΟΣ. — Γδ ἐλπίζω φθάνει μόνον σὺ νὰ ἐπιδοκιμάσῃς τὴν ἀπόκρισιν.

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Τὴν ἀπόκρισιν της;... "Ωστε λοιπὸν ἀμφιβάλλεις δι' αὐτήν;... 'Αλλὰ σὺ τὴν Βάνναν τὴν γνωρίζεις. Μήπως δέν την ἔβλεπες καθημερινῶς, ἀπὸ τὴν πρώτην ὧραν, ποῦ ἀκόμη στολισμένη μὲ τοὺς ἀνθούς και' μὲ τοῦ ἔρωτός της τὸ χαμόγελον, διέβη τὸ κατώφλιον αὐτὸ τῆς ίδιας τῆς αἰθουσῆς, δποῦ ἔρχεσαι τόρα διὰ νά την πωλήσῃς, και' δποῦ τολμᾶς ἀκόμη ν' ἀμφιβάλλῃς διὰ τὴν μόνην ἀπόκρισιν, τὴν δποίαν μιὰ γυναικα εἰμπορεῖ νὰ δώσῃ εἰς ἔνα πατέρα, ποῦ ἔκπιπτει μέχρι τοῦ νὰ εὔχεται ὥστε η κόρη του....

ΜΑΡΚΟΣ. — Υἱέ μου, καθένας βλέπει εἰς τὸν ἄλλον δτι βλέπει κ' εἰς τὸν ἑαυτόν του και' καθένας γνωρίζει τὸν ἄλλον κατὰ τρόπον διαφορετικόν, κ' ἔως ἐκεῖ ποῦ φθάνει ή ίδια του συνέδησις ..

ΓΟΥΙΔΟΣ — Ναι... και' δι' αὐτὸ βεβαίως δέν σ' ἔγγρωις καλά... 'Αλλ' ἄν μου ἔμελλε νὰ διανοιχθοῦν οἱ δφθαλμοὶ μου σήμερα, δύο φοράς κατὰ συνέχειαν, διὰ νά μου δεῖξουν δύο πλάνας μου τόσῳ σκληράς, Θεέ μου, θὰ ἐπροτιμοῦσα νὰ τους κλείσω διὰ παντός.

ΜΑΡΚΟΣ. — Θὰ διανοιχθοῦν, υὲ μου, διὰ νὰ ίδουν φῶς λαμπρότερον. Και λέγω τοῦτο, ἐπειδὴ διέκρινα εἰς ἐκείνην κάποιαν δύναμιν, ποῦ δέν την ἔχεις διακρίνη σύ δι' αὐτὸ δέν ἀμφιβάλλω και' διὰ τὴν ἀπόκρισιν.

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Ούτ' ἔγω! Δέχομαι τὴν ἀπόφασίν της ἀπὸ πρόπτερον, τυφλῶς, ἀμετατρέπως, ἀνεκκλήτως! Και ἄν δὲν είνε μὲ τὴν ίδικήν μου σύμφωνη, σημαίνει δτ' ἡ πατήθημεν κ' οἱ δύο μας ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν ἔως τὴν τελευταίαν μας ήμέραν: δτι δ' ἔρως μας δλος δὲν ήτο παρὰ ἔνα μεγάλο φέμμα ποῦ ἐτελείωσεν δτι τὸ κάθε τί, ποῦ ἐλάτρευα εἰς ἐκείνην, δέν ὑπῆρχε παρὰ μόνον ἔδω μέσα, εἰς τὸ δυστυχισμένον αὐτὸ κεφάλι, τὸ εὐκολότερον, ποῦ ἄν ήταν ἔτσι θὰ ἐτρελλαίνετο, και' εἰς τὴν δυστυχισμένην αὐτὴν καρδιάν, ποῦ μίαν μόνον εἶχεν εὐτυχίαν και' ποῦ θὰ ἔβλεπα δτι ἀγάπητος' ἔνα φάντασμα!...

ΒΑΝΝΑ, πλησιάζοντα τὸν Μάρκον.— Πατέρα μου, πηγαίνω ἀπόψε.

ΜΑΡΚΟΣ, δσπαζόμενος αὐτὴν εἰς τὸ μέτωπον.— Κόρη μου, τὸ ήξενρα...

ΣΚΗΝΗ Γ'

Οι Άντοι, ΒΑΝΝΑ.

'Ακούονται ψιθυρισμοὶ πλήθους, τὸ όποιον ἐπαναλαμβάνει ἔξωθεν τὸ άνομα «Μόννα Βάννα». 'Ανοίγεται ή θύρα τοῦ βάθους, και' ή ΒΑΝΝΑ, μόνη και' ώχρα, προχωρεῖ εἰς τὴν αὐθουσίαν, ἐν δ, παρὰ τὸ οὖδον, συνωστίζονται λάθρα γυναικες και' ἄνδρες, οἱ δποῖοι δέν τολμοῦν νὰ εἰσέλθουν.

ΓΟΥΙΔΟΣ, βλέπω τὴν Βάνναν, δρομὰ εἰς προϋπάνησίν της, λαμβάνει τὰς χεῖράς της, θωπεύει τὸ πρόσωπό της και' τὴν ἀσπάζεται ἐνθέρμως, πυρετωδῶς. — Βάννα μου!.. Τί ἔκαμπαν;.. "Οχι, μή μου ἐπαναλάβῃς τί σου είπαν!.. Στάσου νὰ κοιτάξω τὸ μέτωπό σου, νὰ βυθίσω τὸ βλέμμα μου στὰ μάτια σου... "Α! δλα σου διατηροῦνται ἀγνὰ και' καθαρά, σὰν τὸ νερὸ ποῦ λούζονται οἱ ἄγγελοι!.. Τίποτε ἀπ' δσα σου ἀγαποῦνσα, νά σου ἀμαυρώσουν δέν ἡμπόρευσαν, και' δλα των τὰ λόγια ἐπεφταν σὰν πέτρες δποῦ ρίπτουν στὸ στερέωμα, χωρὶς νὰ βλάπτουν οὔτε πρὸς στιγμὴν τοῦ οὐρανίου τὴν λαμπρότητα!. Σὰν είδαν τέτοια μάτια, ω, εἰμιαί βέβαιος, τίποτε δέν ἐγύρεψαν, οὔτε ποῦ ἔζητησαν ἀπάντησιν! Τοῖς ἀπεκρίνετο ή λάμψις των. "Εβαζε μιὰ μεγάλη λίμνην ἀπὸ φῶς, και' ἀπὸ ἔρωτα, ποῦ τίποτε νὰ διαπεράσῃ δέν θὰ ήτο ίκανόν, ἀνάμεσα εἰς τὰς σκέψεις των κ' εἰς τὰς δικάσου... Και τόρα κοιτάξε, πλησίασε... "Εδῶ ὑπάρχει κ' ἔνας ἀνθρωπός ποῦ τον ἀποκαλῶ πατέρα μου... "Ιδὲ πῶς ἐχαμήλωσε τὴν κεφαλὴν και' πῶς τὰ μαλλιά του τὴν σκεπάζουν... "Ε, πρέπει νά τον συγχωρῇ κανεὶς.. Εἰνε γέρος και' τα ἔχει χαμένα... Πρέπει νά τον εὐσπλαγχνισθῇς, νὰ κάμης μιὰ προσπλάνεια γι' ἀγάπη του: διὰ νά τον μεταπείσουν, δέν ἀρκοῦν τὰ μάτια σου, τόσον πολὺ εὐρίσκεται μακριά μᾶς! Δέν μας γνωρίζει πιά: ή ἀγάπη μας ἐπέρασεν ἐπάνω ἀπ' τὰ τυφλά του γηρατειά, σὰν ἀνοιξιάτικη βροχὴ ἐπάνω ἀπὸ πετρώδη βράχον. Ποτὲ δέν είδεν οὔτε μιὰν ἀκτίδα της, δέν ἔπιασε ποτὲ οὔτ' ἔνα δπ' τὰ φιλιά μας... Νομίζει δτι ἀγαπώμεθα, δπως ἐκεῖνοι ποῦ δέν δέν ἀγαποῦν... Τοῦ χρειάζονται λόγια διὰ νὰ ἐννοήσῃ, τοῦ χρειάζεται ή ἀπόκρισίς σου... Πήγαινε, εἰπέ του τὴν ἀπόκρισίν σου... .

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Πώς... Τί του είπες; ... 'Ωμήλησες γιὰ κεῖνον ἥ γιὰ μένα; ...

BANNA. — Καὶ γιὰ σένα, Γουΐδε... 'Απόψε θὰ υπακούσω.

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Μὰ σὲ ποιόν; 'Ακόμη δὲν τὸ εἶπες... δὲν ἡξεύρω τίποτε ...

BANNA. — Πηγαίνω ἀπόψε εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Πριγκιβάλλη.

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Νά του παραδοθῆς, δπως ἔζή-
τησε;

BANNA. — Ναί.

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Διὰ νάποθάνης ἄρα γε μαζί του;... Διὰ νὰ τὸν σκοτώσῃς πρίν;... Δὲν τὸ εἴχα συλλογισθῆ... Αὐτό, τοὐλάχιστον, αὐτό, καὶ θὰ τὰ ἐννόησω ὅλα!..

BANNA. — Δὲν θά τὸν σκοτώσω· ἥ Πίζα ηθελε νὰ παρθῇ.

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Τί;.. σύ μου 'μιλεῖς;. Λοιπὸν τὸν ἀγαπᾶς!.. Τὸν ἀγαποῦσες;.. 'Απὸ πότε τὸν ἀγαπᾶς;..

BANNA. — Δὲν τὸν γνωρίζω κάν, ποτέ μου δέν τὸν εἶδα.

ΓΟΥΙΔΟΣ. — "Ομως θὰ ξεύρῃς πῶς εἶνε... θά σου δημίλησαν, δὲν γίνεται!.. θά σου εἴπαν διτί εἶνε...

BANNA. — Κάποιος μοῦ εἶπε τόρα δὰ πῶς εἶνε γέρος τίποτε περισσότερο δὲν ξέρω...

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Δὲν εἶνε γέρος· εἶνε νέος, εἶνε κ' εὔμορφος... πολὺ πιὸ νέος ἀπὸ ἐμέ... "Αχ, μὰ γιατὶ δὲν ἔξητούσε τίποτε ἄλλο;... Διὰ νὰ σωθῆ ἥ πόλις μας, ἐγὼ θὰ πήγαινα ἔκει, γονατιστός, μὲ χέρια σταυρωμένα... ἥ μόνος μου θὰ ἔφευγα, πτωχὸς καὶ μόνος μὲ αὐτήν, εἰς τὸν ἔφημους δρόμους νὰ γυρίζω ἀτέλειωτα, καὶ νὰ γνωρίω ἐλεημοσύνην, — ἀν ἦθελε τὸ ἀπαίτηση... "Ομως αὐτὴ ἥ ἀξίωσις... ἥ ἀδιάντροπη αὐτὴ φαντασιοπληξία τοῦ βαρβάρου!... Ποτέ, εἰς καμίαν ἐποχὴν καὶ εἰς καμίαν ιστορίαν, δημιητῆς δὲν θὰ ἔτολμησε.... (Πλησιάζω τὴν Bánna καὶ ἀσπάζομενος αὐτὴν). "Ω, Bánna! Bánna μου! Δὲν τὸ πιστεύω ἀκόμη... Δὲν μου δημίλησες ἔσου... Δὲν ἄκουσα τίποτα, καὶ ὅλα, ὅλα διορθόνονται... "Ητον ἥ φωνὴ τοῦ πατέρα μου, δ ἀντίλαλος ποῦ ἔβγαινεν ἀπὸ τὸν τοίχους... Εἰπέ μου διτὶ ἀπατῶμαι, διτὶ ὅλη μας ἥ ἀγάπη καὶ ὅλη σου ἥ αἰδημοσύνη ἔλεγαν ὅχι, ἔφωναζαν ὅχι, εἰς τὸ αἰσχός παρομοίας προτάσεως!... Δὲν ἄκουσα τίποτε ἄλλο, παρὰ μίαν ἥχω ποῦ ἔβραδύνε... Σιγὴν παρθένον ἥ φωνή σου μέλλει νὰ διασχίσῃ... 'Ιδε τους, δλοι

στέκονται νάκουσουν, κανένας δὲν ἡξεύρει τίποτε, καὶ τόρα μόλις θὰ εἰπῆς τὴν πρώτην λέξιν σου. Εἰπέ την, Bánna, γοήγορα, διὰ νὰ γνωρίσουν διτὶ εἶσαι σύ, εἰπέ την, Bánna, διὰ νὰ μάθουν τὴν ἀγάπην μας, νὰ διαλυθῇ τὸ κακὸν δηνειδον... εἰπέ την, ποῦ τὴν περιμένω καὶ πόῦ, πρέπει νὰ λεχθῇ, διὰ νὰ συγχρατήσῃ τελος πάντων διτὶ καταρρέει μέσα μου!

BANNA. — Ξεύρω καλά, Γουΐδε, πῶς σὺ θὰ υποφέρῃς περισσότερο, τὸ ξεύρω ...

ΓΟΥΙΔΟΣ, ἀπωθῶν αὐτὴν δρμεμφύτως. — "Αλλὰ θὰ υποφέρω μόνος μου!... Δὲν μ' ἀγαποῦσες!... Τίποτε δὲν στοιχίζει αὐτὸ τὸ πρᾶγμα γιὰ ἔκεινους ποῦ δὲν ἔχουν πιὰ καρδιά... εἰνε, ἀν ὑθλῆς, κάτι ἔκτακτον... καὶ εἶνε ἵσως μιὰ διασκέδασις... Ναί, μὰ θὰ τὴν ἐμποδίσω ἐγὼ αὐτὴν τὴν διασκέδασιν!... Είμαι ἀκόμη κύριος ἔδω, καὶ ὅς λέγουν, ὅς κάμουν διτὶ θέλουν!... "Ε, πῶς θὰ σου ἔφαντε ἀν ἐθύμονα ἔξαφρα, κι ἀν σ' ἔφυλάκια ἔκει, εἰς τὴν ὁραίαν φυλακήν, στὸ δροσερὸν ὑπόγειον ποῦ εἶνε κάτω ἀπ' αὐτὴν τὴν αἰθουσαν, καὶ ἀν εἰς κάθης θύραν ἔβαζα στρατιώτας μου, καὶ ἀν σ' ἄφινα ἔκει ὡς που νὰ σβύῃ δλίγον ἥ φωτιὰ καὶ ψυχραθῆ ὁ φλογερός σου ἡρωϊσμός!... "Έμπρός, συλλάβετε τὴν, εἶτα. Σᾶς διατάσσω... 'Εμπρός... υπακούσατε!

BANNA. — Γουΐδε, τὸ ξεύρεις καλά...
ΓΟΥΙΔΟΣ. — Δὲν υπακούοντας... Κανεὶς δὲν το κάμνει;.. Σύ, Βόρσε; σύ, Τορέλλε; μὰ εἶνε ξύλινα τὰ χέρια σας;.. Δὲν ἀκούεται πλέον ἥ φωνή μου; .. Καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι ἔκει - πέρα, ποῦ στέκεσθε στὴ θύρα, δὲν μάκοῦτε ποῦ ξεφωνίζω; Ραγίζει πέτρες ἥ φωνή μου!.. Τόρα αὐτὴ εἰν δλονῶ!.. 'Εννοω, φοβοῦνται... "Α, εἶνε γιατὶ θέλουν νὰ ζήσουν... Νὰ ζήσουν, κ' ἐγὼ ὅς ἀποθάνω!.. "Υψιστε!.. εἰν' εὔκολον πολὺ... ένας μόνος ἔναντίον τοῦ πλήθους... Διατί ἐγὼ καὶ ὅχι σεῖς;.. δλοι σας ἔχετε γυναικες! (Ημιελκύων τὸ ξίφος τον καὶ πλησάζων τὴν Bánna). Καὶ ἀν ἐπροτιμοῦσα τὸν θάνατόν σου ἀπὸ τὸ αἰσχός μας;.. Δὲν τὸ εἶχες συλλογισθῆ... Μὰ ναι... ναι... γιὰ κοίταξε... ξα κίνημα καὶ τελειώνει.

BANNA. — Κάμε το, Γουΐδε, ἀν ἥ ἀγάπη σοῦ τὸ προστάζῃ.
ΓΟΥΙΔΟΣ. — «'Αν ἥ ἀγάπη σοῦ τὸ προστάζῃ». Ομήλησε λοιπὸν γιὰ τὴν ἀγάπη, ἐσὺ ποῦ δέν την γνωρίσεις ποτέ!.. Ποτέ σου δὲν ἀγαπήσεις!.. Σὲ βλέπω σήμερα ξηρότερη καὶ ἀπὸ ξηρημον, ποῦ μοῦ τὰ ἔκατάπιεν ὅλα!.. Τίποτε...

οῦτ' ξνα δάκρυ!.. 'Απλούστατα, μὲ εἶχες ὃς προστάτην ποῦ σου ἔχρειάζετο... "Άν μίαν στιγμὴν μόνον...»

BANNA. — Γουΐδε, τὸ βλέπεις καλά, δὲν μπορῶ πιὰ νὰ μιλήσω... κοίταξε τὸ πρόσωπό μου... Εἰμ' ἄκαμπτη... πεθαίνω...

ΓΟΥΙΔΟΣ, λαμβάνων αὐτὴν ἀποτόμως εἰς τὰς ἀγκάλας τον.—"Ελα 'ς τὴν ἀγκαλιά μου, Bánna να: ἔδω θὰ ξήσης!

BANNA, ἔκφεύγοντας καὶ ἀπορθούμενη. — "Οχι, ὅχι, ὅχι, ὅχι, Γουΐδε... Ξεύρω... Δὲν μπορῶ νὰ πῶ... "Ολη μου ἥ δύναμι: μοῦ φεύγει, ἀν πῶ μιὰ λέξι μοναχά... Δὲν μπορῶ... Θέλω... Εσκέφθηκα, τὸ ξεύρω, σ' ἀγαπῶ, σοῦ χρεωστῶ τὰ πάντα... εἶμαι ἵσως φρικτή... καὶ δόμως θὰ πάγω! θὰ πάγω! θὰ πάγω!

ΓΟΥΙΔΟΣ, ἀπωθῶν αὐτὴν βιάως.— Κολά φύγε, φύγε, πήγαινε!.. Δίδω τὰ πάντα, πήγαινε, σ' ἔγκαταλείπω. (Κτυπῶ την θήκην τοῦ ξιφούς τον). Μοῦ μένει αὐτό.

BANNA, ἀρπάζοντας τὰς χειράς τον.— Γουΐδε!

ΓΟΥΙΔΟΣ, ἀπωθῶν αὐτὴν. — "Α, μή με κοατῆς μ' αὐτὰ τὰ χέρια τάπαλα κι' ὀλόθερμα... Ό πατέρας μου εἶχε δίκηο, σ' ἔγνωρίζε καλλίτερα... Πατέρα, νά την!... Πατέρα, εἶνε ἔργον σου... τελείωσέ το, ἀποτελείωσε λοιπὸν τὸ ξέργον σου... Πήγαινε την εἰς τὴν σκηνήν... Θὰ μείνω ἔδω... θά σας θέλω νὰ φεύγετε... μὰ μή νομίσετε, διτὶ θὰ πάρω μερικὸν κ' ἐγώ, ἀπ' τὸ ψωμὶ καὶ ἀπ' τὸ κρέας, διποῦ θά του πληρώσῃ αὐτή!.. "Ένα πρᾶγμα μοῦ μένει νὰ κάμω, καὶ θά το μάθετε σὲ λίγο...»

BANNA, προσπαθοῦσα νά τον ἐναγκαλισθῆ.

— Γουΐδε, κοίταξε με... μὴν κούβης τὰ μάτια σου... "Η μοναχὴ φριβέρα ποῦ... Κοίταξε... Θέλω νὰ ίδω ...

ΓΟΥΙΔΟΣ, ἀτενίζων αὐτὴν καὶ εἶτα ἀπωθῶν φυχρότερον.— "Ιδές... Φύγε, δέν σε γνωρίζω πιὰ!... Γοήγορα κάμε κ' εἶνε ἀργά... σὲ περιμένει, νά, ἔβραδύνασε... Μὴν ἀνησυχῆς, μή, μὴ φοβᾶσαι τίποτε... "Έχω μάτια ἀνθρώπου ποῦ έτοιμάζεται νὰ κάμη καμμιὰ τρέλλα;.. Δὲν ἀποθηκούν τόσον εὔκολα τὴν ὁρα ποῦ ποημίζεται ἥ ἀγάπη των μόνον σὰν ἀγαποῦν, τὸ λογικὸν σαλεύεται, μὰ τὸ δικόν μου ήσυχασε κ' ἐστάθη... Τὸν ξρωτα, τὴν σωφροσύνην καὶ τὸν ξρωτα τῆς γυναικός, τὰ είδα τόρα κατὰ βάθος... Δὲν ξχωτα... ἔλλο τίποτε νὰ εἰπῶ... "Οχι, μὴ σφίγγης ξτοι... ξνοιξε τὰ δάκτυλα... δὲν θὰ ἡμπορέσουν νὰ κρατήσουν ξρωτα ποῦ φεύγει... "Εφυγε, πάει, ἐτελείωσε... Δὲν μένει πλέον οὔτε ξήνος του... "Ολον τὸ παρελθὸν ἔξαφανίζεται, μαζί του καὶ τὸ μέλλον.. "Αχ, ναι, αὐτὰ τὰ δακτυλάκια, αὐτὰ τὰ μάτια τὰ ἀγνὰ κι' αὐτὰ τὰ χεῖλη... ξταν καιρὸς ποῦ τα ἐπίστευα... Δὲν ξχω πλέον τίποτε... (Ἀπωθῶν διαδοχικῶς καὶ τὰς δύο χειράς τῆς Bánna). Τίποτε πλέον, τίποτε ἐντελῶς, μηδέν... Πήγαινε, Bánna, στὸ καλό... Φύγε... Πηγαίνεις ξκεῖ-πέρα;

BANNA. — Ναί...

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Καὶ θὰ ξαναγυρίσῃς;

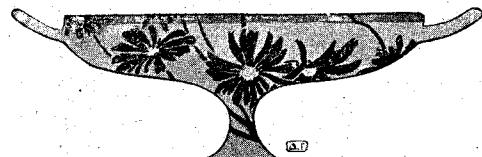
BANNA. — Ναί...

ΓΟΥΙΔΟΣ. — Θὰ ίδουμε... πολὺ καλά... θὰ ίδουμε... Ποιὸς θὰ μου τῶλεγε πῶς δ πατέρας μου καλλίτερά μου τὴν ἔγνωρίζε!.. (Κλονύμενος, στηρίζεται ἐφ' ἐνὸς τῶν μαρμαρίνων κιόνων.— "Η Bánna ξέρεται μόνη καὶ βραδέως, χωρὶς νά τον κοιτάξῃ).

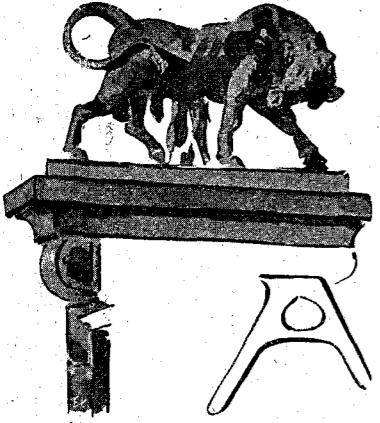
ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ Α ΠΡΑΞΕΩΣ

MAURICE MAETERLINCK

Μετάφρασις Γ. Ε.

ΑΙ ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ

λικής ἀρχαιολογικής σχολῆς, τόσον δὲ ταχέα καὶ τόσον ὡραῖα συμφώνως πρὸς τὰς προσδοκίας του, ὥπερ ἔτεισαν αὐτὸν τὸν ἀποτελέσματα αὐτῶν, ὥστε ἔπεισαν αὐτὸν ν' ἀποφασίσῃ τὴν συνέχειαν τῶν ἀνασκαφῶν τὸ προσεχὲς ἔτος, ἢ δὲ διεξαγωγὴ αὐτῶν ἔξησφαλίσθη διότι ὁ γνωστὸς Ὀλλανδὸς Μαικήνας κ. Goekeoer, ἀνέλαβε τὰς δαπάνας αὐτῶν. Οὗτοι μία τῶν ἰσχυροτάτων καὶ διὰ τὴν παλαιὰν ἰστορίαν σπουδαιοτάτων πόλεων μέλλει νὰ ἐκσκαφῇ καὶ νὰ παραδώσῃ εἰς ἀρχαιολογικὴν ἔρευναν πλοῦτον ἐπιστημονικοῦ ὑλικοῦ μὴ δυνάμενον ἀκόμη νὰ ὑπολογισθῇ.

Ἡ πόλις Ἀργος, ἡτις μέχρι σήμερον διετήρησε τὸ παλαιὸν ὄνομά της καὶ τὴν παλαιάν της θέσιν — ἀν καὶ μετεβλήθη, καὶ ἔξετοπίσθη διάγονον ἡ περιοχὴ της — ἔκειτο καὶ κεῖται εἰς μίαν τῶν ὠραιοτάτων τοποθεσιῶν τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν Ἀργολίδα. Ἀμαρυόχροα βουνά — δοποῖα μόνον ἡ χώρα αὐτῆς ἔχει — ἴσχυρά, κυλινδούμενα κύματα, τὰ δοποῖα τὴν στιγμὴν τῆς ὑψίστης ἀποτελεώσεως τοῦ σχήματός των κατὰ διαταγὴν κάποιου καλλιτέχνου καὶ θεοῦ ἔγειναν χάλυψ καὶ πέτρα, περιβάλλον τὴν φωτεινήν, εὐρεῖαν καὶ σχεδόν κυκλοτερῆ πεδιάδα. Πρὸς νότον ἡ πεδιάς ἀνοίγεται καὶ ἡ θάλασσα συνωθεῖται πρὸς αὐτὴν ὡς ἄλλο ἴσχυρόν, κυανοῦν τείχισμα. Ὁπίσω εἰς τὸ ἀποτονούντονος τῆς μεομβρίας, διὰ

τὸ δοποῖον δὲν πιστεύομεν πλέον τοὺς δρυμαλούς, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι τὸ προσβλέπομεν μὲ τὴν ψυχήν, θεοπεσίως ἥρεμοι καὶ μεγάλαι, ὡς τέρμα ὅλων τῶν ἀργολικῶν διεύρων καὶ πόθων, ὑψοῦνται ἄλλαι τραχύτεραι κορυφαί. — Καὶ ἡ πεδιάς αὕτη εἶνε εὔφορος!... μεταξὺ τοῦ ὑγροῦ χρυσοῦ τῶν παντοίων ἀποχρώσεων τοπαζίων κεῖται τὸ ἀνοικτὸν πράσινον τῶν σμαράγδων καὶ τὸ πολύτιμον βαθυπράσινον τῶν πιτύων καὶ τῶν κυπαρίσσων. Καὶ καθημέραν φαίνεται τὸ ἴσχυρόν τοξον τοῦ ἥλιου, τὸ δοποῖον ἀπὸ τῶν ὅρεων ἀνέρχεται καὶ ὅπισθι ἀπὸ τὰ ὅρη περατοῦται, ὡς ν' ἀνήκῃ εἰς μόνην αὐτὴν τὴν πεδιάδα,... τὴν πεδιάδα ταύτην, ἡτις ὑπῆρχεν ἡ περιώνυμος πατρὶς τοῦ μεγάγαλου καὶ φιλοκτήμονος ἀνακτος Ἀγαμέμνονος καὶ τόσων ἄλλων διηρικῶν ἥρωων καὶ ἀνδρῶν: αἱ Μυκῆναι ἡ Τύρινς... καὶ τὸ Ἀργος. Τὸ πρῶτον ὅπερ δὲ κύριος Vollgraff ἔκήτησε καὶ τὸ δοποῖον πράγματι μετὰ δίωρον ἀνασκαφὴν ἀνεῦρε εἶνε τὰ τείχη μυκηναίου ἀνακτόρου.

Αἱ οἰκίαι καὶ τὰ κτίρια τῆς ἀρχαίας πόλεως ἔκειντο πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς πρόποδας τῆς Λαρίσης καὶ ἐνδέ πρὸς τὸ βιορειανατολικὸν βραχώδους λόφου, δοτὶς ἔνεκα τοῦ ἀσπιδοειδοῦς σχήματός του εἰς τὴν ἀρχαίοτητα ἔφερε τὸ ὄνομα ἀσπίς. Ἀμφότερα τὰ ὑψώματα προωθοῦνται ὑπὸ τοῦ περιβάλλοντος κύκλῳ τὴν Ἀργολίδα δακτυλίου τῶν ὅρεων εἰς τὴν βαθεῖαν πεδιάδα καὶ ὑπέροχενται αὐτῆς πανταχόθεν ὡς πραγματικὰ καὶ φυσικὰ φρούρια, πρὸς ὃν σκοπὸν καὶ ἐχοτίσμενσαν καθ' ὅλους τοὺς χρόνους ὑπὸ διαφόρων λαῶν. Τελευταῖος ὑπερήσπισεν ἕαυτὸν ἐδῶ ὁ Δημήτριος Ὅψηλάντης μετ' ἀρχαϊκῆς ἀνδρείας κατὰ τοῦ Δράμαλη καὶ τῶν τουρκικῶν στιφῶν του. Πλὴν τῶν ἔρειπίων τοῦ περιτεχίσματος ἐπὶ τῆς κορυφῆς καὶ εἰς τὰς κλιτῆς τῆς ὑπὸ τῶν ἐπάλξεων μεταιωνικοῦ πύργου χαριέντως περιστεφομένης Λαρίσης, ἐκ τῶν ἀρχαίων μνημείων μόνον τὸ θεάτρον διετηρήμητο, τοῦ δοποῖου τὰ ἀιματά καθίσματα ἐλιθοτομήθησαν ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς. Ἐνταῦθα ἐπε-

χείρησεν δὲ καθηγητής κ. Κοφινιώτης μικρὸς ἀνασκαφὰς τῷ 1891. Κάτω τοῦ θεάτρου τούτου, τοῦ δοποῖου δὲ κύριος ἦδυντο νὰ περιλάβῃ περὶ τοὺς εἰκοσακισχίλιους θεατάς, ἔκειτο ἡ λίαν εὐρεῖα ἀγορά, τῆς δοποίας τοὺς ναοὺς καὶ τὰ ιερὰ δὲ Παυσανίας κατὰ τὸν δεύτερον μετὰ Χριστὸν εἰδὼν εἶδε σῶα καὶ ἀκέραια. Ἡ ἐσωτερικὴ καὶ ἔξωτερικὴ ἰστορία τοῦ Ἀργούς μέχρι τῆς ἔκτης πρὸς Χριστοῦ ἑκατοντατηρίδος εἶνε παντελῶς ἄγνωστος, τινὲς δὲ ἐκ τύχης εἰς φῶς ἀχθεῖσαι ἐπιγραφαὶ εἶνε μεταγενέστεραι καὶ ἀσήμαντοι.

Ἐφ' ὅσον δημως φθάνει ἡ παράδοσις, τὸ Ἀργος ἀπὸ τοῦ θρόνου τοῦ βράχου του ἀνέκαθεν ἐκυριάρχησε τῆς κάτω πεδιάδος, ἡτο πλούσιον καὶ ἴσχυρον καὶ οὐδέποτε κατεστράφη οὔτε ὑπὸ τῶν Ἕλληνων οὔτε ὑπὸ τῶν Ρωμαίων. Μόνον τῷ 267 ἐδήωσαν αὐτὸν οἱ Γότθιοι καὶ τῷ 395 κατέκτησεν αὐτὸν ὁ Ἀλάριχος. Ἡ παράδοσις διηγεῖται ὅτι τὸ Ἀργος ὑπῆρχεν ἡ πρώτη ἔδρα μυκηναίου ἡγεμόνος ἐν Ἀργολίδι καὶ μόνον ἔρις τῶν πρώτων αὐτοῦ ἀπόγονών ἐγένετο αἰτία τῆς ἰδρύσεως τῆς Τίρυνθος καὶ τῶν Μυκηνῶν.

Οἱ κ. Vollgraff ἐφόρονται ὅτι εἰς τὸ ἀσπιδοειδὲς ἔκεινο ὑψωμά εὑρίσκοντο πιθανώτερον τὰ τείχη τοῦ παλαιοῦ μυκηναίου φρουρίου. Εὗρε — εὐτυχέστερος κατὰ τοῦτο τοῦ Σχλείμανν καὶ τοῦ Δέρπελδ, οἵτινες ἐν δομοίᾳ εἰκασίᾳ ἐπεσκέφθησαν ἡδη πρὸ ἐτῶν τὸ μέρος τοῦτο — θραύσματα μυκηναίων ἀγγείων, τὰ δοποία διαρρήσθησαν ἐπειτα τὴν σκαπάνην του. Ής εἴπομεν, αἱ δύο πρῶται δοραι τὴν μυθώδη παράδοσιν μετέβαλον εἰς ἀλήθειαν. Οἱ κ. Vollgraff ἀνεῦρεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου τὰ ἐνδέ πραγματικά μέτραν πλάτους ἔξωτερικὰ τείχη ἐνδέ ἀνακτόρου τὸ δοποῖον, ὡς ἔκαγεται ἐκ τῆς οἰκοδομικῆς του καὶ τῶν πλησίον καὶ ἐν αὐτῷ εὑρεθέντων θραύσμάτων ἀγγείων, δύναται ν' ἀναχθῇ εἰς τοὺς χρόνους ἔκεινους, οἵτινες γενικῶς θεωροῦνται ὡς ἡ ἀρχαιοτέρα, ἡ πρώτη μυκηναϊκὴ περίοδος — τοῦτοστι δισκύλια ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Κατὰ τὰς μετά ταῦτα ἀνασκαφὰς ἡδη εἰς φῶς σύμπλεγμα μυκηναϊκῶν τειχῶν, τὸ δοποῖον, ὡς καὶ ἐν Μυκήναις, φαίνεται ὅτι ἐκάλυπτεν δλην τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου. Ωραῖον πολυγωνικὸν ὑπὸ δρυμωνίων καὶ περιφερικῶν πύργου χαριέντως περιστεφομένης Λαρίσης, ἐκ τῶν ἀρχαίων μνημείων μόνον τὸ θεάτρον διετηρήμητο, τοῦ δοποῖου τὰ ἀιματά καθίσματα ἐλιθοτομήθησαν ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς. Πρὸς κατασκευὴν τοῦ ἔχοη-

σιμοποιήθησαν ἐν μέρει μυκηναϊκὰ θεμέλια, κυκλώπειοι τινες βράχοι καὶ ἐρείπια τείχους ἀτινα φαίνονται ἀνήκοντα εἰς μετεγενέστερον καὶ μεγαλείτερον ἀνάπτορον μυκηναϊκῶν χρόνων. Τὰ τείχη ταῦτα, μέρος τοῦ περιτειχίσματος, τὸ δοποῖον περιέβαλλε τὴν Λάρισαν καὶ δλην τὴν πόλιν, εὑρέθησαν ἐκτεινόμενα μέχρι τῆς πεδιάδος. Ἡ πύλη, ἡτις διανοίγεται ἐν τῷ μεταξὺ Λαρίσης καὶ Ἀσπίδος στενῷ, ἀνευρέθη καὶ κατὰ πρῶτον ἐξεχωματώθη μέχρι τοῦ ρωμαϊκοῦ πλινθίνου δαπέδου. Ἡ ἐλληνικὴ νεκρόπολις, ἡτις εὑρίσκεται πρὸ τῆς πύλης ταύτης, ἀνευρέθη δομοίως καὶ ἀναμένει τὴν σκαπάνην. Μία δεξαμενή, ἡτις ἀνευρέθη ἐπὶ τῆς Ἀσπίδος, ὡς ἔκαγεται ἐκ τοῦ ὑλικοῦ της, τεφροῦ τιτανώδους κονιάματος, τὸ δοποῖον ἀνειρίσκεται καὶ εἰς τὸ κατώφλιον τῆς πύλης καὶ εἰς τὰς πλάκας τοῦ δαπέδου τοῦ μηχαναϊκοῦ ἀνακτόρου, ἀνήκει δομοίως εἰς τὴν μυκηναϊκὴν ἐποχήν. Κυκλοτερῆς περὶ τὰ δύο μέτρα βάθους ἐντὸς τοῦ ἐδάφους σκαφεῖσα λεκάνη δέχεται δι' ὁρεῶν τὸ συρρέον δημητρίου ὑδωρ. Ἄφ' οὐ πληρωθῆ αὐτῇ, τὸ πλεονάζον ὑδωρ ἐκρέει δι' ὅπις εἰς παρακεμένην, εἰς διπλοῦν βάθους ἐν τῷ βράχῳ λατομηθεῖσαν δεξαμενὴν σινηγήμους σχήματος.

Τὸ χειλος αὐτῆς ἀλλως ἡτο πάντοτε δρατὸν καὶ ἐξελαμβάνετο ὡς τοίχωμα ὑπογείου διαδρόμου. Ἐν τῇ λεκάνῃ ταύτη τῆς δεξαμενῆς ἀνευρέθησαν, εἰς κοδμὸς μυκηναϊκοῦ κίονος, μυκηναϊκὰ κιονόκρανα καὶ διάφορα οἰκοδομικά τεμάχια πήλινα μετὰ δῶδαιών ἀνθεμίων καὶ πεταλοειδῶν κοσμημάτων ἑλληνικοῦ ὑδημοῦ. Πλουσιώτατα εἶνε τὰ ενδήματα θραυσμάτων μυκηναϊκῶν ἀγγείων παντός μεγέθους καὶ εἰδους. Παραδόξως δημως μεταξὺ δλων τῶν συντριμμάτων, ἀτινα ἀνευρέθησαν ἐνταῦθα ἡ παρά τὰ τείχη δὲν ὑπάρχει οὐδὲ ἐν τῇ τρίτῃ, τῇς δοραιαίς, τῇς κυρίως μυκηναϊκῆς τεχνοτροπίας. Καὶ τ' ἀνευρεθέντα εἰδωλα ἀνήκουσιν ἐπίσης εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχήν.

Εἰς τὸ κατώτατον μέρος τῆς κλιτύος τῆς Ἀσπίδος, τὸ πρὸς τὴν πόλιν ἐστραμμένον, ἀνεκάλυψεν δὲ οἱ κ. Vollgraff εἰς τὸν βράχον ἐσκαμμένους θυλωτοὺς τάφους. Οἱ μέγιστος ἔξ αὐτῶν ἔχει δρόμων δύο μέτρων πλάτους, δοτὶς πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ τάφου ἀνέρχεται εἰς ὑψος δέκα μέτρων. Οἱ θάλαμοι εἶνε πολὺ χαμηλότερος. Τὸ ἐσωτερικὸν ἐκ μικρῶν λίθων συνηρμοσμένον πλαίσιον εἶνε διὰ τιτανώδους κονιάματος ἐπιχρισμένον καὶ φέρει διακοσμητικὰ γραφά τοις τέσσαρα χρώματα. Ἡ δροφὴ τῶν θαλάμων δὲν εἶνε θολωτὴ ἀλλ' ἐντελῶς

έπιπεδος καὶ πρὸς τὰς δύο πλευράς πλαγίως κλίνουσα ὡς αἱ στέγαι τῶν οἰκιῶν. "Ολοὶ οἱ τάφοι, οἵτινες μόνον ἀγγεῖα ἢ συντρίμματα ὅγειρων περιεῖχον, φάνεται δυστυχῶς ὅτι ἐσκλήμησαν εἰς παλαιὸς ἥδη χρόνους καὶ, ὡς ἀποδεικνύεται ἔξι εὑρημάτων συντριμμάτων, ἔχονται ποιοποιήθησαν καὶ πάλιν εἰς τὴν γεωμετρικὴν ἐποχήν.

Εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν εὑρέθησαν πέντε φρέστα, ἐκ τῶν δποίων τὸ ἐν κατέρχεται εἰς βάθος δώδεκα μέτρων. Δύο ἐκ τῶν φρεάτων τούτων προσεγγίζουν εἰς θολωτὸν τάφους καὶ διακόπτονται ἔκει. Εἰς τὸ βαθύτατον συνάγεται ὑδωρ. Εἶνε κυκλοτερεῖς καὶ ἔχουσι διάμετρον ἐνὸς μέτρου. Εἶνε πιθανῶς φρέστα ἀρχαιοτάτων Ἑλληνικῶν χρόνων. Ἡ θέσις τῶν μεταξὺ τάφων εἶνε παράδοξος: θὰ ἥδυνατο τις νὰ τὰ ὑποθέσῃ νεκρικὰ φρέστα. Ὅπως δῆποτε ὁ σκοπὸς αὐτῶν δὲν εἶνε καταφανῆς διότι δύο ἐκ τῶν φρεάτων, ἔκει ὅπου ἀποκαλύψουν τὴν ιστορίαν τοῦ Ἀργούς κατὰ τοὺς ιστορικὸν χρόνους καὶ τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν ισχυρὰν ἀντικήλον Σπάρτην καὶ τὰς ἄλλας τῆς Πελοποννήσου πόλεις, προσέτι δ' ἵσως καὶ ν' ἀνεύρωσιν ἔργα τοῦ περιωνύμου ἀργείου ἐργαστηρίου, ὑπεράνω τοῦ δποίου αἰωρεῖται τὸ δύνομα τοῦ Πολυκλείτου ὡς φωτοβόλον καὶ δελεαστικὸν ἀστρον. Αἱ ἀνασκαφαὶ αὗται θ' ἀπαιτήσωσιν ἔργασίαν ἐπῶν δλοκλήρων. Εἴθε ἡ εὐτυχία νὰ παρακολουθήσῃ πιστῶς μέχρι τέλους τὴν περίσκεψιν καὶ τὸ θάρρος μεθ' οὗ ὁ κ. Vollgraff προέβη εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἀνακαλύψεων αὐτοῦ.

Ἡ ἐλπὶς αὕτη καὶ τὰ εἰς φῶς ἀχθέντα πολυάριθμα μυκηναϊκὰ εὑρήματα, κατὰ τὴν ἀναζήτησιν τῶν ἀρχαιοτάτων τειχῶν τῶν ἀνακτόρων καὶ τοῦ πολυγωνικοῦ περιτειχίσματος, πειθούσι τὸν κ. Vollgraff νὰ περιορίσῃ τὸ ἔτος τοῦτο τὰς σκαφὰς ἐπὶ τῆς Ἀσπίδος, καὶ μετὰ τὴν πλήρη ἐκχωμάτωσιν, γ' ἀποκαλύψῃ ὅλα τὰ μυκηναϊκὰ οἰκία. Φυσικὰ ταῦτοχρόνως θάτοκαλυφθῶσι καὶ τὰ ἐντὸς τῶν πολυγωνικῶν τειχῶν κείμενα ἐλληνικὰ οἰκοδομήματα,

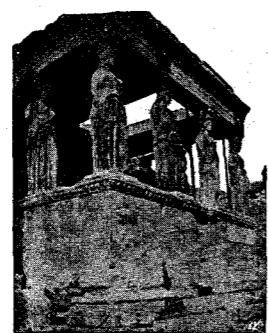
τῶν δποίων τὰ ἵχνη εὑρέθησαν, μεταξὺ ἄλλων καὶ ὁ ἐπὶ τῆς κατωφερείας κείμενος ναΐσκος, τοῦ δποίου τὴν ὑπαρξίαν ἐμαρτύρησεν ἡ εὑρεσίς ἐσκορπισμένων μαρμαρίνων οἰκοδομικῶν τεμαχίων.

Αἱ μετὰ ταῦτα ἀνασκαφαὶ θ' ἀφιερωθῶσι εἰς τὴν ἔξερεύησιν τῆς Λαρίσης, πρὸ παντὸς δὲ εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν ναῶν αὐτῆς καὶ τῶν ιερῶν, τῆς δποίας τὴν θέσιν μετὰ μαρρὰς ἀνασκοπήσεις καὶ μελέτας τῶν πιθανοτήτων τῆς παλαιᾶς τοπογραφίας τῆς πόλεως ἥδυνήθη σχεδὸν βεβαίως νὰ καθορίσῃ δ. κ. Vollgraff.

Ἐπειδὴ ἡ μεγίστη σημασία τοῦ παλαιοῦ Ἀργούς συμπίπτει πρὸς χρόνους, καθ' οὓς οὐδὲν γινώσκομεν περὶ αὐτοῦ, αἱ ἀνασκαφαὶ αὗται μετὰ τὴν τόσον ταχείαν καὶ εὐτυχῆ διασφήνισιν τοῦ προϊστορικοῦ αὐτοῦ πρελθόντος φιλοδοξοῦν ὅχι μικρότερον τι ἀπὸ τὸ ν' ἀποκαλύψουν τὴν ιστορίαν τοῦ Ἀργούς κατὰ τοὺς ιστορικὸν χρόνους καὶ τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν ισχυρὰν ἀντικήλον Σπάρτην καὶ τὰς ἄλλας τῆς Πελοποννήσου πόλεις, προσέτι δ' ἵσως καὶ ν' ἀνεύρωσιν ἔργα τοῦ περιωνύμου ἀργείου ἐργαστηρίου, ὑπεράνω τοῦ δποίου αἰωρεῖται τὸ δύνομα τοῦ Πολυκλείτου ὡς φωτοβόλον καὶ δελεαστικὸν ἀστρον. Αἱ ἀνασκαφαὶ αὗται θ' ἀπαιτήσωσιν ἔργασίαν ἐπῶν δλοκλήρων. Εἴθε ἡ εὐτυχία νὰ παρακολουθήσῃ πιστῶς μέχρι τέλους τὴν περίσκεψιν καὶ τὸ θάρρος μεθ' οὗ ὁ κ. Vollgraff προέβη εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἀνακαλύψεων αὐτοῦ.

Μετὰ τῶν θαυμασίων ἀποτελεσμάτων τῶν ἐν Κρήτῃ ἀνασκαφῶν, τὰ ποτελέσματα τῶν ἀνασκαφῶν τούτων εἶνε ἥδη τὰ σπουδαιότατα καὶ ἐπιστημονικῶς ἀξιολογώτατα, τὰ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπιπόνως ἐπὶ τῆς ἐλληνικῆς γῆς ἐπιτευχθέντα.

ΕΡΝΣΤ ΧΑΡΤ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΘΕΑΤΡΟΝ ΤΣΟΧΑ: „Η Μυλόπετρες“, δρᾶμα εἰς πράξεις τρεῖς, ὑπὸ Πολυβίου Δημητρακόπουλου.

ΕΙΝΕ ἵσως τὸ πρῶτον σύγχρονον ἐλληνικὸν δρᾶμα, τὸ δποίον παρηκολούμησα εἰς τὸ θέατρον μ' ἔνχαριστησιν ζωηράν, τὸ δποίον μ' ἔκαμε νὰ διασκεδάσω, — μαζὶ μὲ ὅλους τοὺς θεατάς, — καὶ νὰ αἰσθανθῶ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν συνέχειαν καὶ περιέργειαν διὰ τὴν λόσιν, καὶ νάνατριχιάσω εἰς ἔνα-δύο μέρη, καὶ νὰ θαυμάσω εἰς ὅλλα τόσα, καὶ νὰ γελάσω εἰς πολλά, καὶ νὰ χειροκροτήσω, συγγραφέα καὶ ἥθοποιούς, μὲ τὴν καρδιάν μου. Καὶ εἶνε ἐν τούτοις τὸ μόνον ἐπιτυχημένον ἔργον, διὰ τὸ δποίον θὰ εἴχα τὰς περισσοτέρας ἀντιρρήσεις καὶ τὸ μεγαλειτέρας ἐπιφυλάξεις. Μὲ συνήρπασεν ἐκείνην τὴν ὥραν, μ' ἐγοήτευσε διὰ μίαν στιγμὴν, ἀλλ' ἔπειτα, δτον ἥθελησα νὰ ἔξετάσω ἀπαθῶς τί εἶδα, νάναλύσω ψυχῶς τί ἥκουσα, ἥθισάνθην ὡς μίαν ἀπογοήτευσιν, μὲ μίαν λύτην, τὸ κενόν ἐγείνο τὸ δποίον ἀφίνει εἰς τὴν ψυχήν μας ἡ διάλυσις μιᾶς ὥραίς ἀπάτης...

Πρὸιν ἔξηγήσω τὸ ἀνεξήγητον αὐτό, ἐπιμυοῦντα νὰ το τονίσω. Ἐργον, τὸ δποίον ἐπιτυγχάνει καὶ χειροκροτεῖται, ἔργον τὸ δποίον ἀπατᾶ, συναρπάζει καὶ γοητεύει, ἔστω καὶ διὰ μίαν στιγμήν, φάνεται δτι δὲν εἶνε ἔργον κοινὸν καὶ ἀσήμαντον. Ἐπειτα κάμνει καὶ κάτι ἄλλο, ἀκόμη σπουδαίοτερον: κινεῖ κατὰ παράδοξον τρόπον τὴν σκέψιν, ὑποβάλλει ἰδέας, παρουσιάζον κατὶ μεγαλοπρεπῆ κενά, οἷονεὶ κενοὺς στυλοβάτας, τοὺς δποίους δὲ ἀκροατής, ἀν εἰνε ἱκανὸς νὰ τοὺς διακρίνῃ, θὰ συμπληρώσῃ, θὰ κοσμήσῃ δι' ἔργασίας ἰδικῆς του. Καὶ ἡ ἀνητικὴ αὐτὴ ὑποβολὴ δὲν εἶνε μικρὸν πρᾶγμα! Ἀποδεικνύει, δτον τὸ ἀσυνείδητον τοῦ συγγραφέως, — πολυτιμώτερον κάποιε τοῦ ἐνσυνειδήτου καὶ ἄξιον μεγαλειτέρας προσοχῆς, — τὸ ἀσυνείδητον αὐτό, τὸ δποίον θὰ ἔφερεν εἰς ἀπελπισίαν καθέ μετριότητα, δ. κ. Δημητρακόπουλος τὸ κατέχει εἰς μέγαν βαθμόν. Καὶ εἶνε ἵσως ἐν χαρακτηριστικὸν τοῦ ταλάντου

του. Θὰ ἡτο κοινοτοπία ἀλλὰ καὶ ἀλήθεια, νὰ τὸν παραβάλω πρὸς γῆν ἀγαθήν ταὶ γόνιμον, ἡ δποία παράγει πλουσίως ἀφ' ἑαυτῆς, χωρὶς λίπασμα, χωρὶς καλλιέργειαν καὶ χωρὶς σποράδαν ἄλλην, ἀπὸ τὴν τυχαίαν.

Ολόκληρον τὸ ἔργον τοῦ κ. Δημητρακόπουλου, ἀπὸ τῆς Μαρκέλλας μέχρι τῶν Μυλοπτερῶν, μοῦ κάμνει αὐτὴν τὴν ἐντύπωσιν. Ομοιάζει μὲ οεῦμα ἀφθονον καὶ ἀγάρρουν, τὸ δποίον καταβάζει δρμητικῶς μαζὶ μὲ τὸ νερόν, ὑλύ, ἄμμον ἀτελεύτητον, ὀλίγα ψήγματα χρυσοῦ καὶ μερικοὺς μαργαρίτας... απέ πορcos. Τὰ πολύτιμα αὐτὰ πράγματα χάνονται εἰς τὴν σωρείαν τῶν κοινοτοπιῶν, τῶν ἐπιπολαίων δογματισμῶν, τῶν εὐκόλων φιλοσοφημάτων, τῆς κενῆς ἀμετροεπείας, τῶν ἀγοραίων εὐφυολογιῶν, τῶν τετριμμένων λογοπαιγνίων καὶ τῶν ἔξωφρενικῶν παραδοξολογημάτων. Καὶ δμως δ χρυσὸς εἶνε χρυσὸς καὶ δ μαργαρίτης μαργαρίτης... Πολλάκις λέγεις: «Αὐτὸς δ ἀνθρωπος χύνει μελάνι». Ἄλλ' εἶνε στιγμαὶ ποῦ συλλογίζεσαι: «Αὐτὸς δ ἀνθρωπος θὰ ἡτο μεγαλοφυΐα». Θὰ ἡτο... ἀλλὰ τί του λείπει; — «Ισως ἀν ἐφρόντιζε γά μελετήσῃ καλλίτερα πράγματα;...» Ισως ἀν παρηκολούθει περισσότερον τὰς νέας ἴδεας, τὸ νέον ὑφος, τὴν νέαν τέχνην;... Ισως ἀν δὲν περιωρίζετο εἰς τὰ πεζογραφήματα τοῦ Οὐγκώ, κατὰ μετάφραστιν Σκυλίτση καὶ Καρασούτσα;... «Ἐ; — «Οχι, όχι, ἀστειεύμαι. Θὰ ἡτο πολὺ ἀφελῆς δ ἰατρὸς ποῦ θὰ ἔδιδε παρομοίας συνταγάς. Καὶ ἀν θέλετε μίαν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐρώτησιν, ἔρωτήσατε εἰς τὴν προσευχήν σας τὸν Πανάγιαν, νά σας διαφωτίσῃ, διατί ηδόκησε νὰ διαμοιράσῃ μὲ τόσας ἰδιοτροπίας τὸ πολυτιμώτερον δῶρόν του θὰ πτωχὰ κρανία τῶν πλασμάτων του.

Κ' ἐγὼ τότε θά σας ἔρωτήσω: Διατί δ Παύλος Γλυκᾶς (δ ἥρως καὶ δ συγγραφεὺς τῶν Μυλοπτερῶν, εἰς τὸ δρᾶμα ἐννοῶ), διατί δ Παύ-

λος Γλυκᾶς δὲν εἶνε μεγαλοφυής; Ο κ. Δημητρακόπουλος ἔχει δῆλην τὴν διάθεσιν νὰ μας τὸν παραστίηη ὡς μεγαλοφυῖαν παρεγγωρισμένην, ἀλλ' αὐτὸ δὲν φαίνεται οὕτε ἐξ ὅσων λέγει ἀπὸ σκηνῆς, οὕτε, πολὺ ὀλιγάτερον, ἐξ ὅσων πρότεινε. Η περιπέτειά του ἐκείνη ἡ μοναδική, ἡ τραγικωτάτη, ποῦ καταβάλλεται ἀπὸ τὴν πολλὴν ἐργασίαν καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴν παραγνώρισιν, καὶ συντοίβεται ἀπὸ τὴν πτωχείαν καὶ προσβάλλεται ἐπιτέλους ἀπὸ φθίσιν, καὶ μέλλει νάποθάνη ἐντὸς δλίγου, καὶ τὸ μανθάνει ἀκριβῶς καθ' ἥν στιγμήν, ὡς εἰρωνεία τῆς Εἰμαριμένης, τοῦ ἔρχεται μία ἐπιστολή, ἡ δποία τὸν ἀναγγέλλει δτι ὁ θάνατος ἐνὸς θείου του τὸν κάμνει ἑκατομμυριοῦχον, — μόνη αὐτὴ ἡ θέσις θὰ ἦτο ἵκανη νὰ κάμη ἐνα δράμα καὶ νὰ συγκινήσῃ βαθέως καὶ ἀληθῶς ὅσον δλίγα. Ἀλλ' ἐπρεπεν δηρως αὐτὸς νὰ ἥτο τωόντι ηρως ἐπρεπε νὰ μας παρουσιάζωνται τὰ ἴδεωδητον εὐγενῆ, τὰ αἰσθήματά του ὑψηλά, οἱ ἀγῶνες του ὑπεράνθρωποι καὶ τὰ ἐναντίον του ἀδικήματα φοβερά· ἐπρεπε νὰ ζωγραφίζεται ὡς ὑπέροχος, ὡς ἐκλεκτὸς ἄνθρωπος, ὡς μάρτυς, ἄξιος θαυμασμοῦ καὶ συμπαθείας. Ἀντὶ τούτου βλέπομεν ἐνα ἄνθρωπον, ὁ δποίος ὅμιλει ὡς ἐπιτοπλεῖστον δπως δὲν ὅμιλον ποτὲ οἱ ἐκλεκτοί, καὶ περιστοιχίζεται ὑπὸ φίλων, οἵτινες οὐδέποτε περιστοιχίζουν τοὺς ἐκλεκτούς, καὶ γράφει κάτι, τὸ δποίον δὲν ἥξενδρομεν καλὰ τί εἶνε καὶ φαίνεται δτι τρέφει ἐνα ἀσπονδον καὶ ἄγριον μίσος κατὰ τῆς κοινωνίας, ἀλλ' ἐντελῶς ἀδικαιολόγητον, διότι ἡ κοινωνία αὐτὴ δὲν φαίνεται νὰ του ἔκαμε τίποτε. Τούλάχιστον δθεατῆς δὲν γνωρίζει τίποτε σχεδὸν ἐκ τοῦ παρελθόντος Μανθάνει μόνον, δτι ὁ Γλυκᾶς αὐτὸς ἡγάπησε τὴν κόρην ἐνὸς ἀλευρεμπόρου—κάποιαν Λουκίαν, — καὶ δτι δ ἀγαθὸς αὐτὸς ἀστός, δ δποίος εἶνε καὶ ἰδιοκτήτης ἀτμομύλου, ἡρνήθη φρονιμώτατα καὶ λογικήτατα καὶ κοινωνικώτατα, νὰ δώῃ τὴν ψυγατέρα του εἰς ἐνα πτωχὸν ποιητήν, καὶ μάλιστα παρεγγωρισμένον. Δὲν θὰ ἥτο ἀνάγκη καὶ μεγαλοφυῖας διὰ νὰ συλλογισθῇ ὁ Γλυκᾶς δτι τὸ ἴδιον θὰ ἔκαμνε κάθε καλὸς ἄνθρωπος, ἀν εἶχε κόρην καὶ ἀτμομύλων, καὶ διὰ νὰ μὴν ἵξοργισθῇ τὸσον κατὰ τῆς κοινωνίας δι' ἀδίκημα, τὸ δποίον μόνος του βέβαια ἐπροκάλεσε. Συνήθως οἱ μεγαλοφυεῖς δὲν ζητοῦν εἰς γάμον· τὰς ψυγατέρας τῶν... ἀτμομύλων, καὶ ἀν τύχη νάγαπήσουν καμμίαν, ἔχουν αὐτοὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν δύναμιν νὰ γίνουν κύριοι τῆς περιστάσεως. Ἀλλ' εἴπαμεν,

δτι ὁ Γλυκᾶς δὲν εἶνε μεγαλοφυής.

Οχι, ὡρισμένως. Διότι ἔως τὸ τέλος τῆς πρώτης πράξεως, ὁ καλόβολος θεατῆς ἡμποροῦσε νά το πιστεύῃ, νά το ἐλπίζῃ, νά το φαντάζεται τούλάχιστον. Ἀλλ' δταν εἰς τὰς ἄλλας δύο πράξεις ὁ Γλυκᾶς μεταβάλλη τὸσον ἀπροόπτως τὸ δράμα του εἰς φάρσαν, καὶ καταφεύγη εἰς μίαν ἐκδίκησιν ταπεινὴν κατὰ ταπεινῶν, τότε δὲν μένει πλέον καμμία ἀμφιβολία. Νά σας ἔξομολογηθῶ τὴν ἀλήθειαν; "Οταν ἐγελοῦσα μὲ τὸν τρελλὸν ἐκεῖνον τοῦ δρόμου, τὸν δποίον δηρως ἔνδυε καὶ παρουσάζει ὁς ἑκατομμυριοῦχον θείον ἐξ Αὐστραλίας, διὰ νὰ τον φιλήσουν τὰ χέρια οἱ θαυμασταὶ τοῦ πλούτου δταν ἐγελοῦσα μὲ τὰς χονδρὰς ἀλλ' ἀφθονώς ἀλατισμένας εὐφυολογίας τοῦ μπεκρῷ φίλου του, καὶ μὲ τὰς κωμικοτραγικὰς προετοιμασίας τοῦ γάμου εἰς τὸ μέγαρον τοῦ ἀλευρεμπόρου,— ἡ ψυχή μου ἀπὸ μέσα ἐλπεῖτο εἰλικρινῶς τὸν δυστυχισμένον αὐτὸν ἀνθρωπον, εἰς βάρος τοῦ δποίου ἐπαίχθη ἡ σκληρὰ ἐκείνη φάρσα, ἡ τὸσον ἀδικος καὶ παράλογος. Διότι ἐπιτέλους τί ἔκαμεν δηκόμιορος, διὰ νὰ τον ἔμπαξῃ καὶ διὰ νὰ τον ἀναστατώσῃ καὶ νὰ τον ἔξεντελίσῃ τὸσον δηρωπον, δηκόμιλει ὡς ἐπιτοπλεῖστον δπως δὲν ὅμιλον ποτὲ οἱ ἐκλεκτοί, καὶ περιστοιχίζεται ὑπὸ φίλων, οἵτινες οὐδέποτε περιστοιχίζουν τοὺς ἐκλεκτούς, καὶ γράφει κάτι, τὸ δποίον δὲν ἥξενδρομεν καλὰ τί εἶνε καὶ φαίνεται δτι τρέφει ἐνα ἀσπονδον καὶ ἄγριον μίσος κατὰ τῆς κοινωνίας, ἀλλ' ἐντελῶς ἀδικαιολόγητον, διότι ἡ κοινωνία αὐτὴ δὲν φαίνεται νὰ του ἔκαμε τίποτε. Τούλάχιστον δθεατῆς δὲν γνωρίζει τίποτε σχεδὸν ἐκ τοῦ παρελθόντος Μανθάνει μόνον, δτι ὁ Γλυκᾶς αὐτὸς ἡγάπησε τὴν κόρην ἐνὸς ἀλευρεμπόρου—κάποιαν Λουκίαν, — καὶ δτι δ ἀγαθὸς αὐτὸς ἀστός, δ δποίος εἶνε καὶ ἰδιοκτήτης ἀτμομύλου, ἡρνήθη φρονιμώτατα καὶ λογικήτατα καὶ κοινωνικώτατα, νὰ δώῃ τὴν ψυγατέρα του εἰς ἐνα πτωχὸν ποιητήν, καὶ μάλιστα παρεγγωρισμένον. Δὲν θὰ ἥτο ἀνάγκη καὶ μεγαλοφυῖας διὰ νὰ συλλογισθῇ ὁ Γλυκᾶς δτι τὸ ἴδιον θὰ ἔκαμνε κάθε καλὸς ἄνθρωπος, ἀν εἶχε κόρην καὶ ἀτμομύλων, καὶ διὰ νὰ μὴν ἵξοργισθῇ τὸσον κατὰ τῆς κοινωνίας δι' ἀδίκημα, τὸ δποίον μόνος του βέβαια ἐπροκάλεσε. Συνήθως οἱ μεγαλοφυεῖς δὲν ζητοῦν εἰς γάμον· τὰς ψυγατέρας τῶν... ἀτμομύλων, καὶ ἀν τύχη νάγαπήσουν καμμίαν, ἔχουν αὐτοὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν δύναμιν νὰ γίνουν κύριοι τῆς περιστάσεως. Ἀλλ' εἴπαμεν,

τοῦ — πῶς ἔξαφνα ἐνηλικιώθη. Καὶ δ ἄλλος, χωρὶς νά τα χάσῃ διόλου, ἀπαντᾷ περίπου τὰ ἔξης: «Πενήντα ήμέραι δὲν εἶνε δλίγα... Ἀνέγνωσα εἰς ἔνα βιβλίον, δτι καὶ μία μόνη ἡμέρα ἀρκεῖ πολλάκις νὰ μεταβάλῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ κουραστικώτατον, διότι δηρως παρουσίαζεται τούλάχιστον. Ἀλλ' δταν εἰς τὰς ἄλλας δύο πράξεις ὁ Γλυκᾶς μεταβάλλη τὸσον ἀπροόπτως τὸ δράμα του εἰς φάρσαν, καὶ καταφεύγη εἰς μίαν ἐκδίκησιν ταπεινὴν κατὰ ταπεινῶν, τότε δὲν μένει πλέον καμμία ἀμφιβολία. Νά σας ἔξομολογηθῶ τὴν ἀλήθειαν;

"Η «Μυλόπετρες» ἐπαίχθησαν ὑπὸ τοῦ θιά-

σου τῆς κτρίας Αἰκατερίνης Βερώνη-Γεννάδη, μὲ πᾶσαν ἐπιτυχίαν. Διεκρίθη προπάντων δηρως Γεννάδης ὑποκριτής μὲ δλην τὴν φυσικότητα καὶ τὴν δύναμιν ἔνα ρόλον δχι τόσον φυσικὸν καὶ κουραστικώτατον, διότι δηρως Γλυκᾶς παρουσίαζεται τούλάχιστον. Τὸ πρόσωπον ποῦ τα λέγει, τὸ πρόσωπον ποῦ τα τάκούει, ἡ στιγμή, ἡ κεκρυμμένη αἰτία, δίδουν εἰς τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν μίαν λεπτότητα ἔχωριστήν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

ΟΙ ΑΘΩΟΙ. — Πολὺ θολωμένον ζήτημα αὐτὴν ἡ Ἅλαμπρα. Ἀλλως τε ἔχει καὶ μίαν γονιμότητα τερατώδη. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν συζητοῦν δχι ἀν πρέπη νὰ πηγαίνῃ ἡ ἀριστοκρατία εἰς τὴν Ἅλαμπραν, ἀλλ' ἀν ὑπὸ ωρη ἀριστοκρατία. Βραδύτερον θὰ γεννηθῇ τὸ ζήτημα ἀν πάροχη θέατρον καλλίτερον τῆς Ἅλαμπρας. Κατόπιν ἀν ἔχῃ δρεῖν δ κόσμος νὰ βλέπῃ τι σοβαρότερον ἀπὸ δύο κολλύβρια, καὶ οὕτω καθεξῆς. "Όλα αὐτὰ εἶνε ζητήματα τὰ δηκόμια πρέπει νὰ λυθοῦν πρῶτον, διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς ἐν συμπέρασμα διατὶ ἡ ἀριστοκρατία μάνεται μὲ τὴν Ἅλαμπραν. Ή ἀριστοκρατία! Διηγοῦνται περὶ ἐνὸς ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀριστοκρατικὸς οίκους τῆς Ἑλλάδος, δτι μίαν ἡμέραν ἐθεάθη ἔκει μέσα ἐνας μεγαλοπρεπής φουστανελλᾶς. "Ητο δ πατέρας τοῦ οίκοδεσπότου. "Έδιδετο τοσα. Μία κυρία ηρώης τὴν οίκοδεσπότινον,

— Εἶνε συγγενής σας;

— Ναὶ δυστυχῶς, ἀπήντησε γαλλιστὶ ἡ οἰκοδέσποινα.

Κατὰ κακὴν τύχην δηρωηιός φουστανελλᾶς, δηκόμιος καπότε εἶχε ταξιδεύσει καὶ εἰς τὸ τηγανωτόριον, εἶτε τούλαχιστον. Καὶ ἀς τοῦ ζητήσωμεν λόγον διὰ τι πηγαίνει εἰς τὰ κολλύβρια. Οι θεαταὶ τῆς «Ἀλάμπρας» στρέφονται ἔκπληκτοι μίαν νύκτα, διότι ἀκούουν μίαν φωνὴν νὰ τοὺς δινάμαζῃ ἀριστοκρατίας. Πρωτην φορὰν τὸ δέμαντον! Πῶς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα πρέπει νὰ υπάρχῃ μία ἀριστοκρατία!

— Μάλιστα, κυρά μου, εἶχα τὴν δυστυχίαν συγγενή!

Οι γεροντότεροι ἀκόμη δηρωηοῦνται τὸ ἀνέδοτον αὐτό, μειδιῶντες σατανικώτατα δτεν

κτα ἔκεινην, εἰς τὸν τόπον ὅπου δὲν ὑπάρχει ψυχὴ γενναίᾳ, οὔτε συνείδησις, οὔτε ὀραιότης πνεύματος, οὔτε ὥμοι οἱ ὄποιοι νὰ αἰσθάνωνται τὸ βάρος κάποιας στοίβας περιμαρμηνῶν, ἔχομεν ἀριστοκρατίαν. Καὶ τώρα τῆς ζητοῦμεν αὐστηρῶς λόγον διατί νὰ βλέπῃ τὰ κολλύβρια, πιστεύσαντες καὶ ἡμεῖς οἱ ἕδιοι εἰς τὸ τέλος ὅτι ὑπάρχει αὐτὸ ποῦ ἐπιάσαμεν ἔνα βραδύ εἰς τὴν Ἀλάμπραν.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀνθρώποι κατὰ τῶν ὄποιων ἀπηγγέλμη ἡ κατηγορία τοῦ κυανοῦ αἴματος, ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐκλέξουν ἄλλο εἶδος θεατρικῆς ἀπολαύσεως. Εἰς τὴν Ἀλάμπραν κατέφυγον καταδιακόμενοι ἀπὸ τὰ θερινὰ θέατρα. «Ἐνας πελώριος Λαμπτίς, τοὺς ἔκυρηγησεν ἔδω καὶ ἔκει, μὲ ἔνα δόπταλον ἀκαλαισθησίας, μὲ ἔνα σάκκον βωμολοχίων, μὲ ἔνα κώδωνα χονδρῶν γελώτων.» Επὶ τέλους οἱ καταδιωκόμενοι εἰσεπήδησαν εἰς μίαν μάνδραν τῆς ὁδοῦ Πατησίων καὶ ἔζητησαν ἔλεος ἀπὸ τὰ δύο κολλύβρια τὰ ὄποια τούλαχιστον ἀσεμινολογοῦν ἐπιφυλακτικώτερον, δηλαδὴ γαλλιστί. Έπιμένω νὰ τὸν θεωρῶ τοὺς

ἀνθρώπους αὐτοὺς ἀθώους. Μὴ τοὺς κατηγορῆτε ἀδίκως. Δὲν εἶνε ἀριστοκράται. Δὲν εἶνε φίλοι τῶν σόκων θεαμάτων. Εἶνε πρόσφυγες καταφυγόντες ἔκει διὰ νὰ μὴ διαφθαροῦν ἀπὸ τὸ θέατρον τῆς μέσης τάξεως. Διότι ἡ μέση τάξις, τῷ γεγονότι τὴν θεατρικὴν χυδαιότητα καὶ εὑφραίνεται. Μαίνεται ἡ φάρσα παντοῦ καὶ μαίνεται ἐλληνιστί. Αἱ φράσεις ἐπέταξαν τὰ ἁρύχα τῶν ἐπάνω εἰς τὴν σκηνήν, καὶ τίποτε δὲν ὑπάρχει πλέον, σύντε φύλλον συκῆς. Αὐτὴ ἡ γλυπτικὴ ἔξαιρετικῶς ἐφέτος ἀνεδείχθη εἰς τὰς Ἀθήνας. «Οχι διότι οἱ θύλασσοι μας τὴν ἐπιβάλλουν. ἀλλὰ διότι ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς θύλασσούς.» Ήρωτησα προχθές, μετὰ τὴν πρώτην παράστασιν ἐνδός σοβαροῦ ἔργου τῆς γαλλικῆς σκηνῆς, τὸν θιασάρχην ἃν ἦνε εὐχαριστημένος. «Ο ἀτυχῆς ἀνθρωπος ὑψώσε τοὺς ὄμοις καὶ ἔλαβε μίαν ἔκφρασιν ἀπελπισίας.

— «Ἄχ! κύριε μου, εἶπε' Απόψε δὲν ἐπιάσαμεν οὔτε τὰ ἔξοδα τῆς παραστάσεως. Τὸ ἔργον ἔχει ἔνα ἐλάττωμα.

— Τί πρᾶγμα;
— Εἶνε σεμνόν.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ΠΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Δημοσιεύμοιν τὰς πρώτας σταλείσας εἰσφοράς διὰ τὸ ἔργον τὸ ὄποιον ἐπροκήρυξαν τὰ «Παναθηναϊκά .	Δρ. 50
·Αριστομένης Προβελέγγιος	» 10
·Αριστοτέλης Κουρτίδης	» 10
Παῦλος Νιοβάνας	» 10
Ν. Επισκοπόπουλος	» 10
Γρηγόριος Ξενόπουλος	» 15
Κωνσταντίνος Ζησίου	» 35
Νόμιμᾶς τῆς «Εστίας »	» 5
Γ. Εμπεδοκλῆς	» 10
Α. Εμπεδοκλῆς	» 10
Γ. Νάζος	» 5
Δημήτριος Σακελλάριος	» 25
Οὐρανία Τσιτσελῆ	» 10
Πολυεύην Τσιτσελῆ	» 5
Πέτρος Βασιλικός	» 10
Περικλῆς Ρεδιάδης	» 5
Κ. Βελισσάριος	» 6
I. Μινέττας	» 25
Καμηλέρης	» 3
Κωνσταντίνος Τσάτος	» 5
Άλεξ. Δημητρίου	» 5
Περικλῆς Γιαννόπουλος	» 1
Κωνστ. Μακρῆς	» 5

Δρ. 275

διάτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ἔχωμεν ὡς ἄλλοι ἐπιμόνως ζητοῦν ἀπὸ ημᾶς. Κατώρθωσε τὸ δίλγον αὐτὸ νὰ τὸ ἐλευθερώσῃ καὶ τρόπον τινὰ νὰ τὸ στερεοποιήσῃ καὶ πρότιπον μιμήσεως ὀρισμένων εἰς τοὺς συμπατριώτας του. Άλλ' οὐχὶ ὀλιγάτερον ὧδελησεν καὶ ημᾶς τοὺς «Ελληνας προσελκύσας σοβαροτέραν τὴν ἔκτιμην καὶ τὴν προσοχὴν τῶν ξένων εἰς στιγμὰς κρισματάτας διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους μας.

Αργά τώρα, μετὰ τὸν θάνατον του, ἀρχίζει νὰ κατατὰ καὶ τὰς ψυχὰς τῶν συμπατριώτων του καὶ δίδουν καὶ τὸ δυνομά του εἰς ἑταῖροιν ἥτις πρόκειται νὰ καθοδηγήσῃ καὶ νὰ συμπεριλάβῃ δόλους τοὺς ποθουντούς καὶ τὰ ἰδεώδη τῆς πατρίδος των.

A. ΑΛΥΑΤΗΣ

ΠΑΡΑ φίλου Κεοκυραίου ἐλάβομεν ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ Σπανιδ. Τρικούπη πρὸς τὸν Ιάκωβον Πολυλάν, σχετικῆς μὲ τὸν Σολωμὸν καὶ τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν διποίαν ὁ ποιητῆς ἔγραψεν ἐλληνιστί. Καίτοι τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς δὲν εἶνε ἀγνωστον, — οἱ πλεῖσται πληροφορίαι εὑρίσκονται εἰς τὴν περὶ Σολωμοῦ μελέτην τοῦ σοφοῦ Κερκυραίου — δημοσιεύμενον αὐτὴν ὡς τεκμήριον αὐτοτελές καὶ ἐνδιαφέρον αὐτὸ καθ' ἔαυτο. Τὸ πρωτότιτον τῆς ἐπιστολῆς, γραμμένης γαλλιστί, ενδιόσκεται εἰς χειράς τῆς κυρίας Ασπασίας κομήσσης Σαρδίνα Riegler, τὴν διποίαν εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν εὐγενή πρόσθια της προσθυμιαν τῆς.

Αορδόνον, 25 Μαΐου 1859
6 Ιουνίου

Κύριε,

Ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ τοῦ θανάτου τοῦ περιφανοῦς φίλου μας Σολωμοῦ ἐστεύεσα νὰ προτρέψω τὸν συμπατριώτην του κ. Γεώργιον Τερούτην νὰ καταβάλῃ πᾶσαν φροντίδα πρὸς συλλογὴν καὶ ἔκδοσιν τῶν ἀνεκδότων ποιησέων του, περατωμένων ἡ μή. Ή πρᾶξις μου αὐτὴν σᾶς παρατυρεῖ. Κύριε, τὴν μεγάλην εὐχαριστησην τὴν διποίαν ὡς ἔργον προδεύτησεν ἡ χρήση ληφθεῖσα ἐπιστολή σας, διὰ τῆς διποίας ἔμαθον διά τὸ ἀνελάβετε τὸ εὐγενές αὐτὸ ἔργον. Οὗτοι ἀποκτάτε δικαιώματα ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς Πατρίδος.

Σπεύδω λοιπόν νὰ σᾶς μεταδώσω τὰς πληροφορίας τὰς διποίας μοῦ ἔγραψεντες καὶ νὰ σᾶς εὐχαριστησώ θερμῶς, διότι μὲ καθιστάτε σύντο τοὺς συμμέτοχον εἰς τὸ διόριον σας.

Περὶ τοῦ χαρακτῆρος του ποιητοῦ δὲν σᾶς γράφω μετὰ φιλίαν δεσμευταῖσται ἡ δυνήθητε κατὰ βάθος νὰ τὸν ἐκτιμήσετε. Νομίζω ἐπίσης περιττὸν νὰ σᾶς εἴπω τι περὶ τῆς νεότητος καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως του ὁ ἀδελφός του ήμπορεῖ καλλιτέρον παντός ἄλλουν νὰ σᾶς πληροφορήσῃ. Σᾶς δίδω μόνον μερικὰς ἀξιοσημειώτους πληροφορίας, αἱ διποίαι συνέτειναν νὰ γράψῃ ὁ Σολωμὸς εἰς τὴν γλῶσσαν μας τὰς ἀνανάτους ποιητειῶν του.

Πρὶν ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν διὰ τὰς Ιονίους νήσους τὸ 1823 ὁ λόρδος Γκίλφορδ, ὅστις ἡσχολεῖτο ὅχι μόνον διὰ τὴν πολιτικὴν τύχην τῆς Ελλάδος ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν φιλολογικὴν τῆς ἀναγέννησιν,

ΤΙΓΚΡΑΝ ΓΕΡΓΑΤ. Ενθυμοῦμαι τὸν λατρευτόν, τὸ εἴδωλον τοῦ πλήνους, τὸν περιζήτητον μεταξύ τῶν ἐκλεκτῶν Τιγκράν Γεργάτ, ὁμιλοῦντας πανεπιστήμιον τῆς Λουστίαν. Μορφή ἔκφραστική καὶ χαριτωμένην. Υψηλὸς καὶ χλωμός μὲ τὴν μελαγχολίαν ἀνθρώπου ποῦ ἔχει μέσα τον μίαν ἰδέαν. Καὶ ἡ φωνή του σιγανή, σιγανή καὶ ἀδύνατος, ἔμαγενε καὶ ἐπλημμύριζε εὐχαριστησιν καὶ ἀπόλαυσιν τὰς ψυχὰς μας.

Φαινομένη ἀδυναμία καὶ ἀσθενικότης τοῦ περιεβαλλέ τὸ σῶμα καὶ τὴν μορφήν, καὶ μόλις ταῦτα, μέσα ἀπὸ τὸ ποιητικὸν ἔκεινο καὶ τὸ δυνειρῶδες ποῦ τὸν περιετριχοῦντες καὶ τὸν ἐστεφάνων, ἔξέφευγε μία ἐνεργητικότης σιδερένια. Τὸ δύνομά του Τιγκράν Γεργάτ Τιγκράν δισδηροῦς, τὸ διποίον ἔξελεξε διὰ νὰ ὑπερτείη τὴν ἰδέαν τῆς πατρίδος του ἔχωρας γραφῆσετο, ἐλάμβανε ἀπόστασιν ἑπτάνα του. Ήτο διποτῆς καὶ καλλιτέχνης ἀπόστολος μας ἰδέας.

Ἡγάπησεν ἰδιαιτέρως τὴν Ελλάδα καὶ μόνος ἐκ τόσων ξένων, οἱ διποίοι ἔγραψαν καὶ ἐνησηκούσαν περὶ ήμῶν, μόνος αὐτὸς μὲ βλέμμα παρατηρητικὸν ἀλάνθαστον ἄλλα καὶ πλήρες συμπαθείας καὶ ἀγάπης, εἰς τὸν ξένον κόσμον, εἰς σελίδας νευρόδεις καὶ ώραιας, δόλον τὸ σφρίγος καὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ ξένους μας. Ξένος καὶ μόλις ταῦτα ἀδέλφος, ὡς ἐκ τῆς χώρας τῆς διποίας ἦτο ιδέα, ἐνστίκτως ἐννόησε καλλιοπεῖαν παντός ἄλλουν ξένου αὐτὸς, καὶ δεν ἔζητησεν

Τὸ καταπεσὸν κωδονοστάσιον τοῦ Ἀγίου Μάρκου ἐν Βενετίᾳ ἀπεφασίσθη ὑπὸ τοῦ Δῆμου τῆς πόλεως νάνον κοδομῆθη δι' ἔρανων. Οἱ Δῆμοι Βενετίας προσέφερε πεντακοσίας χιλιάδας φράγκων. Η̄ δὴ δαπάνη θάνατον εἰς δύο ἑκατομμύρια.

Οἱ ἐν Παρισίοις ἀποθανῶν Ἐλλην Μίλιταρες Ἀλεξάνδρους καταλεπτεὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν 300,000 ρουβίλια δπως ἀνεγράφη ἐν Ἀθήναις ἡ ἐν Πειραιεῖ νοσοκομεῖον πρὸς νοσηλείαν τῶν πτωχῶν δωρεάν.

Τὸ ἐν Βερολίνῳ αὐτοκρατορικὸν ἀρχαιολογικὸν Ἰνστιτούτον ἀνέγραψε τακτικὸν ἀτοῦ μέλος τὸν κ. Γεώργιον Σωτηριάδην, συνεργάτην τῶν «Παναθηναϊκῶν».

Τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ἀπηγόθυνεν ἔγγραφον πρὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐταιρίαν, διὰ τοῦ δποὺς συνιστᾶ τὴν ὅσῳ τάχιον ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν πρὸς ἀναστήλωσιν τοῦ Λεόντος τῆς Χαιρωνείας.

Η.Α.Μ. ὁ βασιλεὺς ἡγόρασε τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Κηφισίας μέγαρον Στεφάνου Ψύχα ὅπως τὸ προσφέρῃ ὡς γαμήλιον δῶρον εἰς τὸν πρίγκηπα Νικόλαον.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρία ἔγεινε κάτοχος σπανιωτάτου ἀρχαίου νομίσματος φέροντος ἐπὶ τῆς μᾶς ὅψεως τὸν Ἐρμῆν καὶ ἐπὶ τῆς ἀλλῆς παραστάσεις συμβολικάς. Τὸ νόμισμα ἔχει μέγεθος πενταλέπτου.

NEA BIBLIA

Ἐξεδόθησαν.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ (1400-1800) ὑπὸ Θ. Ν. Φιλαδελφέως. Τόμος πρῶτος. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ (1400-1800) ὑπὸ Θ. Ν. Φιλαδελφέως. Τόμος δεύτερος. Ἐν Ἀθήναις, τύπ. Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ἐν τῷ χημείῳ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1900-1901 ὑπὸ Αν. Κ. Χρηστομάνου. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΧΕΡΤΣΒΕΡΓ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΛΟΣ κατὰ μετάφραστον Π. Καρολίδου, Τόμος τρίτος, τεῦχος πρῶτον. [Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ ἀριθ. 173]. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ περὶ τῶν αἰτίων καὶ τῶν ὑπολόγων τῆς ὑποχρήσεως τοῦ στρατοῦ τοῦ Νεῖροῦ καὶ ἀπάρτησης εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ κυρίου Γ. Κακλαμάνου παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 ὑπὸ Κ. Τζήτζου. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΤΟΥ ΕΙΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ. Τεῦχος 4ον περιέχον διπλῶν πίνακα τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἄρθρα ἀπὸ τοῦ «Αὐρηλίας οἶκος» μέχρι τοῦ «Βερνίκηλη», ἐξ ὧν μνημονεύομεν τὰ ἔξης: Αὐτοκύνητη, Ἀφεντούλης, Βαλτινοί, Βενθύλος, Βενιαμίν, ὁ Λεσβίος, Βενιζέλος, Βεργαρδάκης. Ἡ προθεσμία διὰ τὴν προπληρωμὴν τοῦ δῶλου ἔργου (δρ. 20 ἐν Ἀθήναις, 23 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, 26 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ) λήγει τῇ 1^ῃ Ιουλίου. Ἐκδόται Μπέκ καὶ Μπάρτ ἐν Ἀθήναις.

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΝ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ, (Ἀθῆναι 1902 τυπογρ. Ανέστη Κωνσταντινίδου).

ΑΠΗΧΗΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΖΩΗΣ διηγήματα ὑπὸ Γεωργ. Ήλ. Ἐλευθερούδακη Ἀθῆναι 1902, τυπογραφεῖον Δ. Γ. Εὐστρατίου σχ. 3^ον σελ. 120 δρ. 1).

LE VOYAGE DE GRÈCE par Jean Moréas (Paris 1902 édition de la Plume prix frs 3.50).

ENCYCLOPEDIA BRITANNICA συμπλήρωμα τῆς βρετανικῆς ἐγκυκλοπαιδίας περιέχον πλείστας νέας ἐφευρέσεις, μονογραφίας συγχρόνους κλπ. (1902 Adam et Charles Black).

ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ μηνιαῖον περιοδικὸν τοῦ ἐλληνικοῦ πολυτεχνικοῦ Συλλόγου περιεχόμενα τοῦ τεύχους Ιουνίου: Λιβόδημτος δεξαμενή ἐν Σύρῳ πρὸς καθαρισμὸν καὶ ἐπισκευὴν τῶν πλοίων ὑπὸ Ἡλία I. Ἀγγελοπούλου. — Γραφικὸς λογισμὸς τῶν σιδηρῶν πατωμάτων ὑπὸ Κώνστ. Σ. Βελλίνη. — Βιβλιοχρισία ὑπὸ Ανδρέου Κορδέλλα. — Βιβλιογραφία.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΜΕΛΕΤΗ ὁρθεῖσα ἐν τῷ ἐλληνικῷ φιλεκπαίδευτικῷ καὶ φιλανθρωπικῷ Συλλόγῳ Πύργου «Εὔξεινο Πόντιο» ὑπὸ τοῦ μητροπολίου Ἀγιαλίου Βασιλείου. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1902.

Αγγέλλονται

LES PHÉNICIENS ET L'ODYSSEÉ par Victor Bérard Tome I. Paris, Librairie Armand Colin, prix fr. 25.-.

ΤΑ ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ ΕΙΔΥΛΛΙΑ διηγήματα ὑπὸ Α. Παπαδιαμάντη. Τόμος ἐξ 20 τυπογραφικῶν φύλλων δραχ. 3, καὶ διὰ τὸ ἔξωτερον φρ. χρ. 3. Οἱ ἐπιδυμόντες νάρρηρασιν προαποτελλούν τὸ τίμημα εἰς τὰ «Παναθηναϊκά».

ΠΑΡΟΡΑΜΑ

Ἐις τὸ 42ον τεῦχος:
σελ. 162 στίχος 8ος, ἀντὶ: στὰ ξένα πεθαίνει γράφε:
στὰ ξένα καὶ πεθαίνει.